

Minister
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

BMP-0724-3-9/2016/EW

GABINET MARSZAŁKA SENATU

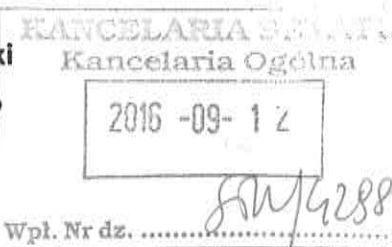
wpłynęło dn. 12.09.2016 r.
nr. 4298 podpis. [signature]

Warszawa, dnia 8 września 2016 roku

Pan

Stanisław Karczewski

Marszałek Senatu RP

SEKRETARIAT
Biura Prac Senackich
Wpłynęło dn. 13.09.2016 r.
nr. 5303 podpis. [signature]

Szanowny Panie Marszałku

w nawiązaniu do pisma z dnia 10 sierpnia 2016 roku (sygn. BPS/043-24-495-MSWA/16) dotyczącego oświadczenia złożonego przez Senatora RP Pana Jerzego Czerwińskiego podczas 24. posiedzenia Senatu RP w dniu 4 sierpnia 2016 roku w sprawie *podsumowania realizacji ustawy z dnia 7 września 2007 r. o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (t.j.: Dz. U. z 2012 r., poz. 1460), zwanej dalej „ustawą”,* uprzejmie przedstawiam, co następuje.

Na wstępie warto nadmienić, że przywołana przez Pana Senatora *ustawa* została przygotowana w odpowiedzi na potrzebę wyeliminowania braków w zakresie ujawniania w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego. Należy przy tym wskazać, że ww. regulacja miała charakter porządkujący, bowiem obok wymienionego aktu w polskim systemie prawnym funkcjonuje szereg rozwiązań regulujących problematykę prowadzenia właściwej gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. Niemniej - oceniając rezultaty realizacji omawianej *ustawy* - należy uznać jej uchwalenie za korzystne.

Ukierunkowanie działań właściwych podmiotów na ujawnianie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego pozwoliło na bardziej precyzyjne uregulowanie ich stanu prawnego, a tym samym poprawę ochrony praw właścicieli. Ponadto, wzrost liczby zinwentaryzowanych nieruchomości¹, a także zmniejszenie się różnicy pomiędzy liczbą nieruchomości sektora publicznego według ewidencji gruntów i budynków (EGiB) oraz według ksiąg wieczystych (KW)², potwierdziło potrzebę specjalnej interwencji ustawodawcy w omawianym obszarze. Malejąca różnica pomiędzy liczbą nieruchomości sektora publicznego według EGiB oraz KW wskazuje ponadto na wzrost udziału nieruchomości ujawnionych w systemie ksiąg wieczystych. Jednocześnie, odnosząc się do wnioskowanych przez Pana Senatora danych uprzejmie informuję, że średni w skali całego kraju

¹ Według stanu na dzień 5 marca 2013 roku - 2 023 681, według stanu na dzień 7 lutego 2014 roku - 2 039 975, według stanu na dzień 25 maja 2015 roku (w wyniku korekty danych) - 2 042 583.

² Według stanu na dzień 5 marca 2013 roku - 794 992, według stanu na dzień 7 lutego 2014 roku - 638 733, według stanu na dzień 23 marca 2015 roku - 546 711, według stanu na dzień 25 maja 2015 roku - 520 793.

stopień nieujawnienia w księgach wieczystych prawa własności w odniesieniu do działek wchodzących w skład nieruchomości sektora publicznego w 2015 roku wynosił 15,9%.

Równocześnie pragnę poinformować, że decyzją ówczesnej Rady Ministrów na posiedzeniu w dniu 11 sierpnia 2015 roku przyjęto ostateczną informację dotyczącą realizacji *ustawy*. W ww. dokumencie przedstawione zostały cele regulacji, jej realizacja, zasadnicze problemy, a przede wszystkim efekty uwidocznione w spadku liczby nieujawnionych w księgach wieczystych nieruchomości sektora publicznego. W kontekście wnioskowanych przez Pana Senatora danych uprzejmie przekazuję, w załączeniu, ww. *Informację dla Rady Ministrów* (wraz z załącznikiem - wykazem nieruchomości, dla których nie złożono wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności, sporządzonym na podstawie art. 4a ust. 5 *ustawy*). Jednocześnie pragnę wskazać, że w ww. dokumencie zawarto zestawienia liczbowe wskazujące na stopień realizacji *ustawy*, w tym np. zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju w ujęciu sumarycznym (str. 15 *Informacji dla Rady Ministrów*), czy zestawienie działek wchodzących w skład nieruchomości ujawnionych/nieujawnionych w systemie ksiąg wieczystych (str. 16 *Informacji dla Rady Ministrów*).

Odnosząc się do zagadnienia kompletności wykazów nieruchomości sektora publicznego należy wyjaśnić, że od czasu nowelizacji *ustawy* dokonanej w 2012 roku³ poprawiono lub uzupełniono szereg pozycji wykazu. Dzięki zintensyfikowaniu działań inwentaryzacyjnych nastąpiło znaczne urealnienie danych obrazujących stan nieruchomości sektora publicznego. Dokonywane przez Głównego Geodetę Kraju w toku realizacji *ustawy* częste analizy zestawienia zbiorczego dla obszaru całego kraju pozwalały na stwierdzenie występowania w wykazach określonych nieprawidłowości bądź ewidentnych braków i wzywaniem do działań mających na celu uzupełnienie i korektę danych. W efekcie końcowym wszyscy starostowie sporządzili wykazy nieruchomości. W tym miejscu wyjaśnić należy zaznaczyć, że *ustawa* nałożyła odpowiedzialność za kompletność wykazów na starostę. Mając wiedzę o tym, czy wszystkie nieruchomości objęte przedmiotową *ustawą* zostały zawarte w sporządzonym i przekazanym wykazie, starosta był odpowiedzialny za jego weryfikację pod kątem uzupełnienia bądź pozostawienia w niezmienionym kształcie (art. 1a ust. 1 *ustawy*). Powyższe oznacza, że starostowie zostali zobowiązani do przekazania kompletnych już wykazów nieruchomości.

W nawiązaniu do podniesionego w wystąpieniu zagadnienia ewentualnej potrzeby kolejnej nowelizacji *ustawy* warto podkreślić, że przedmiotowa regulacja wyznaczała na wypełnienie określonych zadań terminy, których upływ nie oznacza wygaśnięcia obowiązków wynikających z innych ustaw dotyczących prawidłowego gospodarowania nieruchomościami sektora publicznego. W dalszym ciągu, zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 1 *ustawy* z dnia 21 sierpnia 1997 r. o *gospodarce nieruchomościami*

³ Ustawą z dnia 28 czerwca 2012 r. o zmianie *ustawy* o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. poz. 840 – akt archiwalny).

(t.j.: Dz. U. z 2015 r., poz. 1774 z późn. zm.), dla poszczególnych zasobów nieruchomości należy prowadzić ewidencję nieruchomości zgodnie z katastrzem nieruchomości. Właściwe podmioty, również w zakresie swoich ustawowych obowiązków [art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j.: Dz. U. z 2016 r., poz. 790 z późn. zm.)] składają wnioski o ujawnienie swojego prawa w księdze wieczystej. Z powyższego względu uznano, że dokonanie kolejnej nowelizacji ustawy nie przyniesie wymiernych korzyści.

Niezależnie od powyższego należy zauważyć, że ze względu na istniejący wciąż udział nieruchomości sektora publicznego, których prawo własności nie zostało ujawnione, a także wieloaspektowość problematyki gospodarki nieruchomościami, w tym regulowania ich stanu prawnego, w przywołanej wyżej *Informacji dla Rady Ministrów* zarekomendowano poddanie analizie wyników realizacji ustawy przez Zespół do spraw Rządowego Programu Rozwoju Zintegrowanego Systemu Informacji o Nieruchomościach (RPR ZSIN). W związku z powyższym wykaz nieruchomości, dla których nie złożono wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych, a także przedmiotowa Informacja zostały przedłożone Pełnomocnikowi Rządu do spraw RPR ZSIN ze wskazaniem na zasadność zaangażowania szerszego grona międzyresortowego - celem znalezienia rozwiązań w odniesieniu do tych nieruchomości. Ponadto pragnę poinformować, że kwestia prowadzonych postępowań administracyjnych i sądowych w sprawach, o których mowa w oświadczeniu, pozostaje poza zakresem kompetencji ministra właściwego do spraw administracji publicznej, który nie prowadzi przedmiotowych postępowań, ani nie dysponuje wiedzą na temat ich liczby.

Na marginesie pragnę wskazać, że zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 7 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o działach administracji rządowej oraz niektórych innych ustaw (t.j.: Dz. U. z 2016 r., poz. 1250). Główny Geodeta Kraju podlega obecnie ministrowi właściwemu do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz budownictwa. Ponadto, na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 kwietnia 2016 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie ustanowienia Pełnomocnika Rządu do Spraw Rządowego Programu Rozwoju Zintegrowanego Systemu Informacji o Nieruchomościach (Dz. U. poz. 583), Pełnomocnikiem Rządu ds. RPR ZSIN ustanowiono sekretarza stanu lub podsekretarza stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw budownictwa, planowania i zagospodarowania przestrzennego oraz mieszkalnictwa.

z powołaniem
MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI
z up. Sebastian CHWAŁEK
Podsekretarz Stanu

Załączniki:

1. Informacja dla Rady Ministrów dotycząca realizacji ustawy z dnia 7 września 2007 r. o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego.
2. Wykaz nieruchomości.

Otrzymuje: Sekretariat Prezesa Rady Ministrów w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

2015

Ministerstwo
Administracji i Cyfryzacji

INFORMACJA dla Rady Ministrów

dotycząca
realizacji ustawy z dnia 7 września 2007 r. *o ujawnieniu w księgach
wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz
jednostek samorządu terytorialnego*
(Dz. U. z 2012 r. poz. 1460)

Warszawa, czerwiec 2015 r.

Spis treści:

I. Unormowania prawne	3
1. Charakterystyka systemu gospodarowania nieruchomościami sektora publicznego i ujawniania w księgach wieczystych prawa własności tych nieruchomości.....	3
2. Cele ustawy z dnia 7 września 2007 roku.....	4
3. Zadania ustawowe.....	5
Inwentaryzacja nieruchomości.....	6
Ujawnianie prawa własności w księgach wieczystych	7
Sprawozdawczość.....	7
Zadania wojewody związane z obsługą techniczną infrastruktury teleinformatycznej	7
Uzupełnienie i uaktualnianie zestawienia zbiorczego nieruchomości dla obszaru całego kraju oraz sprawowanie nadzoru nad realizacją ustawy.....	8
II. Realizacja ustawy.....	8
1. Działania podejmowane w celu realizacji ustawy	8
Starostowie.....	9
Podmioty sprawozdające	9
Wojewodowie	10
Główny Geodeta Kraju	11
Minister właściwy do spraw administracji publicznej.....	13
2. Zidentyfikowane problemy	13
3. Zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju.....	14
Charakterystyka zestawienia zbiorczego.....	14
Wykaz nieruchomości, dla których nie złożono wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności	21
4. Finansowanie, w tym wydatki na realizację zadań wynikających z ustawy	34
III. Podsumowanie wyników realizacji ustawy	34
IV. Zakończenie	37
Rekomendacje	39

Wykaz skrótów:

ustawa – ustawa z dnia 7 września 2007 roku o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2012 r. poz. 1460)

rozporządzenie – rozporządzenie Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 września 2012 roku w sprawie uzupełnienia i uaktualnienia zestawienia zbiorczego nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego dla obszaru całego kraju (Dz. U. z 2012 r. poz. 1056)

KW - księgi wieczyste

EGiB – ewidencja gruntów i budynków

MAiC – Minister Administracji i Cyfryzacji, Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji

GGK – Główny Geodeta Kraju

GUGiK – Główny Urząd Geodezji i Kartografii

CODGiK – Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej

SP – Skarb Państwa

jst – jednostka samorządu terytorialnego

IPE – Integrująca Platforma Elektroniczna

ZSIN – Zintegrowany System Informacji o Nieruchomościach

NIK – Najwyższa Izba Kontroli

KZZN – krajowe zestawienie zbiorcze nieruchomości (zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju)

Moduł Ujawniania NSP - Moduł Ujawniania Nieruchomości Skarbu Państwa

I. Unormowania prawne

1. Charakterystyka systemu gospodarowania nieruchomościami sektora publicznego i ujawniania w księgach wieczystych prawa własności tych nieruchomości

Podstawowym aktem prawnym regulującym gospodarowanie nieruchomościami stanowiącymi własność podmiotów sektora publicznego jest ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 roku *o gospodarce nieruchomościami*¹.

Ustawodawca założył, że prawidłowa gospodarka nieruchomościami publicznymi wymaga uporządkowania informacji o wielkości i strukturze zbioru nieruchomości, należących do zasobów Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego. Stąd np. w przepisie art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku *o gospodarce nieruchomościami*, doprecyzowującym czynności gospodarowania nieruchomościami w pkt 1 wskazano, że jednym z działań, w ramach gospodarowania nieruchomościami, jest ewidencjonowanie nieruchomości zgodnie z katastrem nieruchomości.

Istotnym zadaniem z zakresu gospodarowania nieruchomościami, wymienionym enumeratywnie w art. 23 ust. 1 ustawy *o gospodarce nieruchomościami*, jest składanie wniosków o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości oraz o wpis w księdze wieczystej.

System ksiąg wieczystych spełnia doniosłą funkcję rejestracyjno-ewidencyjną. Zapewnia on bezpieczeństwo obrotu prawnego nieruchomości, jednocześnie służy zagwarantowaniu bezwzględnej ochrony wobec osób trzecich ujawnionych praw rzeczowych. Księgi wieczyste prowadzi się w celu ustalenia stanu prawnego nieruchomości. W księdze wieczystej podlegają więc ujawnieniu wszelkie prawa rzeczowe przysługujące jej właścicielowi i obciążające nieruchomość, oraz prawa osobiste i roszczenia określone w art. 16 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku *o księgach wieczystych i hipotece*².

W celu określenia aktualnego stanu prawnego nieruchomości, należy przede wszystkim dokonać w założonej księdze wieczystej wpisu prawa własności, a następnie na bieżąco ujawniać zachodzące w tym zakresie zmiany.

W obowiązującym systemie prawnym zastosowano instrumenty prawne służące upowszechnieniu ksiąg wieczystych i aktualizacji wpisów prawa własności. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na obciążający właściciela nieruchomości obowiązek ujawnienia jego prawa własności w księdze wieczystej. W świetle art. 35 ust. 1 ustawy *o księgach wieczystych i hipotece* właściciel nieruchomości jest obowiązany do niezwłocznego złożenia wniosku o ujawnienie swego prawa w księdze wieczystej. Przepis ten ma na celu zapewnienie zgodności stanu prawnego wynikającego z księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz usprawnienie postępowania wieczystoksięgowego. Ustawodawca, nadając temu przepisowi aktualną treść, zrezygnował z postępowania przynaglającego, które nie dało zamierzonych rezultatów, i nałożył na właściciela obowiązek ujawnienia swojego prawa do nieruchomości. Jednocześnie niewykonanie tego obowiązku obwarował sankcją w postaci przyznania osobie trzeciej roszczenia o naprawienie szkody poniesionej wskutek nieujawnienia prawa przez właściciela (art. 35 ust. 2). Obowiązek ujawnienia prawa własności dotyczy właściciela każdej nieruchomości - gruntowej, budynkowej i lokalowej - oraz jest niezależny od istnienia księgi wieczystej i obejmuje także jej założenie. Omawiany obowiązek właściciela nie powstaje jedynie w sytuacji, w której do nabycia własności dochodzi przez czynność prawną, wtedy bowiem obowiązek taki zgodnie z art. 92 § 4 ustawy z dnia 14 lutego 1991 r. - *Prawo o notariacie*³ obciąża notariusza. Obowiązek właściciela dotyczy też nabycia własności w drodze dziedziczenia, zasiedzenia, uwłaszczenia, odzyskania wywłaszczonej nieruchomości⁴.

¹ Dz. U. z 2014 r. poz. 518, z późn. zm.

² Dz. U. z 2013 r. poz. 707, z późn. zm.

³ Dz. U. z 2014 r. poz. 164, z późn. zm.

⁴ Komentarz do art. 35 ustawy o księgach wieczystych i hipotece, Ustawa o księgach wieczystych i hipotece. Komentarz po nowelizacji prawa hipotecznego. Wzory wniosków o wpis. Wzory wpisów do księgi wieczystej, Ewa Bałan-Gonciarz, Helena Ciepla, LEX 2011.

Ponadto, w art. 36 ust. 1 ustawy *o księgach wieczystych i hipotece* ustawodawca przewidział, że sądy, organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego zawiadamiają sąd właściwy do prowadzenia księgi wieczystej o każdej zmianie właściciela nieruchomości, dla której założona jest księga wieczysta. Takie zawiadomienie uzasadnia jednak jedynie dokonywany z urzędu wpis ostrzeżenia, że stan prawny nieruchomości ujawniony w księdze wieczystej jest niezgodny z rzeczywistym stanem prawnym (art. 36 ust. 3 zdanie pierwsze). Wpis dotyczący zmiany w zakresie prawa własności dokonywany jest jedynie na wniosek i w jego granicach. W związku z powyższym w art. 36 ust. 3 zd. drugie cyt. ustawy postanowiono, że zawiadomienie o wpisie ostrzeżenia zawiera pouczenie o obowiązku złożenia wniosku o ujawnieniu prawa własności w terminie miesiąca od daty doręczenia zawiadomienia. W świetle art. 36 ust. 4 cyt. ustawy sąd wieczysto-księgowy może wymierzyć opieszalemu właścicielowi grzywnę w wysokości od 500 do 10 000 zł w celu spowodowania ujawnienia prawa własności. W razie ujawnienia prawa własności nieruchomości grzywny nieuiszczone mogą być umorzone w całości lub części.

W świetle art. 11 ustawy *o gospodarce nieruchomościami* organem reprezentującym Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami jest starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, a organami reprezentującymi jednostki samorządu terytorialnego są ich organy wykonawcze.

W odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność sektora publicznego, art. 12 ustawy *o gospodarce nieruchomościami* stanowi, iż organy, o których mowa w art. 11, działające za Skarb Państwa i jednostkę samorządu terytorialnego, są zobowiązane do gospodarowania nieruchomościami w sposób zgodny z zasadami prawidłowej gospodarki. Pojęcie to obejmuje czynności faktyczne i czynności prawne, przy czym prawidłowość prowadzenia gospodarki ustawodawca odnosi do spełnienia niektórych warunków lub osiągnięcia wskazanych celów. Na przykład do zasad prawidłowej gospodarki należy zachowywanie nieruchomości w stanie niepogorszonym, korzystanie z nieruchomości zgodnie z jej społeczno-gospodarczym przeznaczeniem oraz wykonywanie czynności prawnych związanych z ustaleniem i zachowaniem stanu własności.

2. Cele ustawy z dnia 7 września 2007 roku

Ustawa z dnia 7 września 2007 roku *o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego*⁵, zwana dalej ustawą, weszła w życie w dniu 19 listopada 2007 roku. Jako główny cel ustawy postawiono eliminację zaniedbań w zakresie uporządkowania stanu ujawniania w księgach wieczystych prawa własności Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Do uchwalenia ustawy przyczyniły się istotne zaniedbania w ujawnieniu rzeczywistego stanu własności nieruchomości, istniejące w zakresie nieruchomości sektora publicznego. Sytuacja ta stanowiła wynik m.in. zmian ustrojowych z przełomu lat 80. i 90. XX wieku, przywrócenia samorządu terytorialnego i zmiany sposobu zarządzania mieniem Skarbu Państwa. Odzyskanie suwerenności przez Rzeczpospolitą Polską wymagało usunięcia wieloletnich zaniedbań w tym zakresie. Uzasadniając podjętą inicjatywę, ustawodawca wskazał, że Polska jako suwerenne i demokratyczne państwo prawne, nie może tolerować stanu będącego wynikiem braku należytej troski o udokumentowanie własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego.

Ustawa wprowadziła mechanizmy egzekwowania wykonania obowiązków, których realizacja nie mogła pozostawać w zwłoce. Jednocześnie pozostała aktem normatywnym o charakterze epizodycznym i administracyjno-porządkowym, nie nakładając na organy właściwe w sprawach gospodarki nieruchomościami sektora publicznego żadnych dodatkowych zadań ponad te, które zostały określone w obowiązujących już przepisach prawa.

Mimo, iż cele wprowadzenia w życie przepisów ustawy nie były w sposób bezpośredni związane z życiem gospodarczym kraju, to efekty stosowania zawartych w niej regulacji pozytywnie

⁵ Dz. U. z 2012 r. poz. 1460

wpływały na klimat inwestycyjny związany z ujawnieniem rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości w systemie ksiąg wieczystych. Doprowadzenie do ukazania rzeczywistego stanu prawnego nieruchomości sektora publicznego wywiera również pozytywne skutki społeczne w zakresie regulacji stosunków własnościowych na obszarze kraju.

Ustawa w swoim pierwotnym brzmieniu w art. 1 ust. 1 nałożyła na starostów, w ramach zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, obowiązek utworzenia w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy wykazów nieruchomości sektora publicznego (państwowych i samorządowych) na poziomie powiatowym. Dodatkowo w art. 2 nałożono na organy sprawujące uprawnienia i obowiązki właścicielskie w imieniu Skarbu Państwa (w tym m.in. na Agencję Nieruchomości Rolnych, Agencję Mienia Wojskowego, Lasy Państwowe) albo jednostek samorządu terytorialnego, obowiązek ujawnienia w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy praw do nieruchomości w systemie ksiąg wieczystych.

W odpowiedzi na liczne interwencje, jak również interpelacje poselskie, wskazujące na niedoskonałości prawne w zakresie przewidzianych w ustawie terminów, podjęte zostały prace legislacyjne zakończone uchwaleniem ustawy z dnia 30 maja 2008 roku *o zmianie ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego*⁶. Ustawą tą dokonano wydłużenia terminów przewidzianych dla: 1) sporządzenia przez starostów wykazów nieruchomości, o których mowa w art. 1 ust. 1 zmienianej ustawy (z 6 na 18 miesięcy), 2) złożenia we właściwych sądach rejonowych wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa bądź jednostek samorządu terytorialnego, o których mowa w art. 2 zmienianej ustawy (z 12 na 24 miesiące), 3) prowadzenia przez starostów akcji informacyjnej, o której mowa w art. 6 zmienianej ustawy (z 2 lat na 36 miesięcy).

W toku realizacji ustawy zidentyfikowano trudności związane z brakiem mechanizmów i narzędzi pozwalających na automatyczne, optymalne osiągnięcie zamierzonych celów. Zgromadzone dane pozwoliły na stwierdzenie, iż zestawienie krajowe nie odzwierciedla w pełni stanu zasobu nieruchomości sektora publicznego. Utrudniło to w znacznym stopniu proces ujawniania w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego.

W związku z powyższym w 2010 roku w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw administracji publicznej podjęto prace legislacyjne nad projektem nowelizacji ustawy. Ustawa z dnia 28 czerwca 2012 roku *o zmianie ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego*⁷ weszła w życie w dniu 24 sierpnia 2012 roku. Następnie w dniu 2 października 2012 roku weszły w życie przepisy rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 września 2012 roku *w sprawie uzupełnienia i uaktualnienia zestawienia zbiorczego nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego dla obszaru całego kraju*⁸, stanowiącego wykonanie delegacji ustawowej.

Powyzsza nowelizacja, oprócz wydłużenia terminów przewidzianych dla poszczególnych czynności, wprowadziła szereg rozwiązań prawnych i technicznych urealniających osiągnięcie planowanych celów ustawy, m.in. wykorzystanie infrastruktury teleinformatycznej Integrującej Platformy Elektronicznej do przekazywania danych przez starostów i wojewodów w efektywniejszy sposób, oraz ich gromadzenia przez Głównego Geodetę Kraju.

3. Zadania ustawowe

Ustawa *o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego* nałożyła na starostów, w ramach zadania zleconego z zakresu administracji rządowej, obowiązek utworzenia wykazów nieruchomości sektora publicznego (państwowych i samorządowych) na poziomie powiatowym. Dodatkowo ustawa nałożyła

⁶ Dz. U. Nr 116, poz. 733

⁷ Dz. U. poz. 840

⁸ Dz. U. z 2012 r. poz. 1056

na organy sprawujące uprawnienia i obowiązki właścicielskie w imieniu Skarbu Państwa albo jednostek samorządu terytorialnego, obowiązek ujawnienia praw do nieruchomości w systemie ksiąg wieczystych. Organy te zostały także zobowiązane do prowadzenia sprawozdawczości w zakresie składania we właściwych sądach rejonowych wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości. W oparciu o przepisy ustawy, wykonywanie powyższych zadań koordynowane i nadzorowane było kolejno przez wojewodów, Głównego Geodetę Kraju i ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

Inwentaryzacja nieruchomości

W ustawie wprowadzono obowiązek inwentaryzacji nieruchomości z wykorzystaniem etapowej procedury gromadzenia danych.

Art. 1 ust. 1 ustawy zobowiązał starostów do sporządzenia i przekazania w terminie 18 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy (do dnia 19 maja 2009 roku) - właściwym wojewodom, marszałkom województw, wójtom, burmistrzom i prezydentom miast wykazów nieruchomości, które na mocy odrębnych przepisów przeszły na własność Skarbu Państwa i stanowią jego własność albo własność jednostek samorządu terytorialnego, a także niestanowiących własności Skarbu Państwa albo własności jednostek samorządu terytorialnego i niepozostających w posiadaniu ich właścicieli, nieruchomości zabudowanych, w których lokale zajmowane są przez osoby objęte przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku *o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego*⁹.

Wojewodowie zostali zobowiązani – w terminie miesiąca od upływu terminu określonego dla starostów – do sporządzenia i przekazania ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej zestawienia zbiorczego nieruchomości, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy z obszaru ich właściwości. Po zebraniu powyższych zestawień minister właściwy do spraw administracji publicznej zobowiązany został – w terminie 2 miesięcy od upływu terminu określonego dla wojewodów – do sporządzenia zestawienia wspomnianych nieruchomości dla obszaru całego kraju. Przedmiotowa regulacja nie przewidywała jednocześnie żadnych mechanizmów egzekwowania obowiązku sporządzenia wykazów przez starostów.

Ustawa z dnia 28 czerwca 2012 roku *o zmianie ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego* nałożyła na starostów obowiązek uzupełnienia informacji o nieruchomościach sektora publicznego, dla zagwarantowania kompletności danych. Przepis art. 1a ust. 1 ustawy przewidział nowy, 66-miesięczny termin (kończący się w dniu 19 maja 2013 roku) na uzupełnienie dotychczasowych wykazów nieruchomości i przekazanie ich właściwym organom.

Zgodnie z art. 1a ust. 1 ustawy starostowie, którzy przekazali niekompletny wykaz nieruchomości, zostali zobowiązani do jego uzupełnienia do dnia 19 maja 2013 roku.

W celu usprawnienia procesu uzupełniania wykazów, w art. 1a ust. 2 ustawy usankcjonowano ideę współpracy marszałków województw, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz innych niż starostowie organów reprezentujących Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami ze starostami.

Przepis zawarty w art. 1a ust. 4 ustawy stanowił podstawę przekazania przez wojewodów do Głównego Geodety Kraju, w terminie 2 miesięcy od upływu terminu określonego w ust. 1 (do dnia 19 lipca 2013 roku), danych z obszaru ich właściwości.

Zgodnie z art. 1a ust. 6 ustawy, z dniem 19 września 2013 roku upłynął termin przeznaczony na uzupełnienie przez Głównego Geodetę Kraju zestawienia zbiorczego sporządzonego na podstawie art. 1 ust. 4 ustawy, w oparciu o dane otrzymane od wojewodów.

W celu wypełnienia powyższych obowiązków, zarówno wojewodowie, jak i Główny Geodeta Kraju po otrzymaniu w dalszym ciągu niekompletnych odpowiednio: wykazów oraz danych, dysponowali możliwością żądania ich uzupełnienia – z określeniem terminu i zakresu uzupełnienia.

⁹ Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266, z późn. zm.

Ujawnianie prawa własności w księgach wieczystych

Ustawa zobowiązała organy sprawujące uprawnienia i obowiązki właścicielskie w imieniu Skarbu Państwa albo samorządu terytorialnego do niezwłocznego ujawnienia praw do nieruchomości w systemie ksiąg wieczystych. Zadaniem, w zakresie dotyczącym majątku Skarbu Państwa, poza starostami (art. 2 ust. 1 ustawy) zostały objęte między innymi takie jednostki jak: Agencja Nieruchomości Rolnych, Agencja Mienia Wojskowego czy Lasy Państwowe (art. 2 ust. 2 ustawy). W art. 5 ustawy zobowiązano sądy do rozpoznania wniosku o ujawnienie prawa własności Skarbu Państwa albo jednostek samorządu terytorialnego w ciągu miesiąca od dnia jego złożenia.

Sprawozdawczość

Starostowie oraz inne organy reprezentujące Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami, marszałkowie województw, wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast zostali zobligowani do składania sprawozdań z realizacji obowiązku złożenia wniosków do sądu. Z kolei na wojewodów nałożono obowiązek kontrolowania składania tych wniosków, a także przekazywania sprawozdań ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej celem uaktualnienia krajowego zestawienia zbiorczego.

Z uwagi na prolongatę terminu przewidzianego na uzupełnienie wykazów, w art. 2a ustawy wydłużono do 72 miesięcy termin (liczony od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 7 września 2007 roku, tj. od dnia 19 listopada 2007 roku) na złożenie przez uprawnione podmioty we właściwych sądach rejonowych wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego. Zgodnie z art. 2a ustawy, w przypadku nieruchomości, które zostały objęte uzupełnieniem wykazów i danych, obowiązek polegający na składaniu przez podmioty właścicielskie wniosków we właściwych sądach rejonowych, miał zostać zrealizowany przez właściwe organy w terminie do dnia 19 listopada 2013 roku.

Ustawa nowelizująca wprowadziła nowe narzędzia w zakresie kontroli oraz realizacji obowiązku sprawozdawczości. Przeprowadzana przez wojewodów kontrola, oprócz wykonywania obowiązku składania we właściwych sądach rejonowych wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego, objęła również realizację obowiązku składania do właściwych sądów wniosków o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez Skarb Państwa. Ustalenie niewykonywania zadań nałożonych ustawą obligowało właściwego wojewodę do niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie organu sprawującego nadzór nad działalnością podmiotu dopuszczającego się uchybienia. Zawiadomienie przez wojewodę mogło nastąpić również na wniosek właściwego starosty, jako podmiotu posiadającego wiedzę na temat stanu zasobów nieruchomości sektora publicznego na terenie powiatu.

Na podstawie art. 4a ust. 1 ustawy, podmioty sprawujące funkcje właścicielskie (np. wójt, starosta, marszałek województwa, Agencja Nieruchomości Rolnych, Lasy Państwowe etc.) zostały zobowiązane do przekazywania sprawozdań półrocznych ze składania wniosków do właściwych sądów, oraz uzupełniania informacji dotyczących ksiąg wieczystych. Realizacja obowiązku sprawozdawczego miała miejsce w terminie do 15-ego dnia miesiąca następującego po upływie każdego półrocza, co oznacza, że w ciągu ostatniego roku przebiegała ona w terminie do dnia 15 lipca 2014 roku oraz 15 stycznia 2015 roku.

Zadania wojewody związane z obsługą techniczną infrastruktury teleinformatycznej

Sprawną realizację obowiązku sprawozdawczości umożliwiła procedura określona w stanowiącym wykonanie delegacji ustawowej rozporządzeniu Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 września 2012 roku w sprawie uzupełnienia i uaktualnienia zestawienia zbiorczego nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego dla obszaru całego kraju. Zgodnie z § 6 tego rozporządzenia, w terminie 3 miesięcy przed upływem każdego półrocza wojewodowie generowali z wykorzystaniem infrastruktury teleinformatycznej dokumenty elektroniczne umożliwiające sprawozdawanie i przekazywali je marszałkom województw, wójtom,

burmistrzom i prezydentom miast oraz innym niż starostowie organom reprezentującym Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami. W odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność powiatu oraz tych nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, wobec których starosta pełni rolę organu właścicielskiego, dokumenty elektroniczne generowali starostowie. Następnie w świetle § 7 rozporządzenia właściwe podmioty powinny były przekazać wojewodom w formie dokumentu elektronicznego sprawozdania, które wojewodowie na bieżąco przekazywali z wykorzystaniem infrastruktury teleinformatycznej Głównemu Geodecie Kraju, w celu uaktualnienia zestawienia zbiorczego nieruchomości dla obszaru całego kraju.

Uzupełnienie i uaktualnianie zestawienia zbiorczego nieruchomości dla obszaru całego kraju oraz sprawowanie nadzoru nad realizacją ustawy

Ustawa nowelizująca z dnia 28 czerwca 2012 roku przewidziała przesunięcie obowiązków i kompetencji z zakresu koordynacji prac nad krajowym zestawieniem zbiorczym z ministra właściwego do spraw administracji publicznej na Głównego Geodetę Kraju, jako organ prowadzący centralną część państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego. Tym samym zadanie związane z uzupełnieniem i uaktualnianiem zestawienia zbiorczego nieruchomości dla obszaru całego kraju, w związku z art. 1a ust. 6 oraz art. 4a ust. 2 ustawy, zaczęło być wykonywane na podstawie przepisów ustawy przez Głównego Geodetę Kraju faktycznie zawiadującego infrastrukturą teleinformatyczną wykorzystywaną na cele ustawy. Przed wspomnianą nowelizacją zestawienie zbiorcze, o którym mowa w art. 1 ust. 4 ustawy, zostało sporządzone w oparciu o upoważnienie z dnia 29 czerwca 2009 roku udzielone Głównemu Geodecie Kraju jako koordynującemu działania z zakresu zintegrowanego systemu informacji o nieruchomościach.

Obowiązek nadzorowania realizacji postanowień ustawy, w tym np. przedstawiania Radzie Ministrów corocznych informacji, nałożono na ministra właściwego do spraw administracji publicznej.

II. Realizacja ustawy

1. Działania podejmowane w celu realizacji ustawy

W trakcie realizacji ustawy (od 2007 roku do 2015 roku) w urzędach organów naczelnych i centralnych, w tym w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji, a następnie w Ministerstwie Administracji i Cyfryzacji, oraz Głównym Urzędzie Geodezji i Kartografii podejmowano szereg działań mających na celu osiągnięcie zamierzonych celów w możliwie najwyższym stopniu, w szczególności:

- monitorowano realizację ustawy,
- kierowano pisemne interwencje do wojewodów i starostów,
- sporządzano dla wojewodów instruktaże dotyczące sposobu realizacji przepisów ustawy,
- organizowano konferencje oraz spotkania z udziałem przedstawicieli urzędów wojewódzkich, pracowników urzędu obsługującego ministra właściwego ds. administracji publicznej, Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej,
- prowadzono szkolenia dla pracowników urzędów obsługujących organy odpowiedzialne za realizację zadań ustawowych,
- prowadzono kontrole w urzędach wojewódzkich,
- udzielano wsparcia technicznego oraz wyjaśnień drogą telefoniczną czy za pomocą poczty elektronicznej.

Poniżej przedstawione zostały bardziej szczegółowe informacje na temat prac wykonywanych przez poszczególne podmioty realizujące postanowienia ustawy.

Starostowie

Ze względu na niekompletność wykazów nieruchomości sporządzonych na podstawie art. 1 ust. 1 ustawy, starostowie podjęli prace prowadzące do ich uzupełnienia w oparciu o art. 1a ust. 1 znowelizowanej ustawy.

Podczas procesu uzupełniania niekompletnych wykazów pojawiły się różnego rodzaju trudności, niemniej oceniając realizację obowiązku sporządzenia i uzupełnienia przez starostów wykazów nieruchomości, należy wskazać, że dzięki zintensyfikowaniu działań inwentaryzacyjnych nastąpiło znaczne urealnienie danych obrazujących stan nieruchomości sektora publicznego. Od nowelizacji ustawy dokonanej w 2012 roku poprawiono lub uzupełniono szereg pozycji, co miało wyraźny wpływ na dane dotyczące zewidencjonowanych działek, a w konsekwencji nieruchomości.

Warto nadmienić, że pomocniczo, w celu oszacowania stopnia zinwentaryzowania nieruchomości, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy, Główny Geodeta Kraju wystąpił z prośbą o nadesłanie sporządzonych przez starostów oświadczeń o kompletności wykazów nieruchomości, które na mocy odrębnych przepisów przeszły na własność Skarbu Państwa i stanowią jego własność albo własność jednostek samorządu terytorialnego, a także niestanowiących własności Skarbu Państwa albo własności jednostek samorządu terytorialnego i niepozostających w posiadaniu ich właścicieli, nieruchomości zabudowanych, w których lokale zajmowane są przez osoby objęte przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku *o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego*.

Poza wypełnieniem obowiązku inwentaryzacji nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, starostowie podejmowali działania jako organy zobligowane do składania właściwych wniosków oraz sprawozdawczości w zakresie nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa i powiatu.

Warto wspomnieć, że dokonywane przez Głównego Geodetę Kraju w toku realizacji ustawy częste analizy zestawienia zbiorczego dla obszaru całego kraju pozwalały na stwierdzenie występowania określonych nieprawidłowości, m.in. brak poszczególnych części wykazów nieruchomości sektora publicznego, brak prowadzenia sprawozdawczości w systemie informatycznym, czy też błędy zaburzające dane w zestawieniach zbiorczych. Polegały one m.in. na powtórzeniu identyfikatorów działek ewidencyjnych, podaniu błędnych identyfikatorów działek, czy wykazaniu stanu, w którym liczba działek ewidencyjnych jest równa bądź bliska liczbie nieruchomości, co było następstwem niepoprawnego przyporządkowania działek do nieruchomości. Zdiagnozowanym błędem było także deklarowanie sumarycznej wartości obszaru nieruchomości (w części wieczystoksięgowej wykazu) dla wszystkich typów właścicieli przekraczającej całą powierzchnię powiatu. Główny Geodeta Kraju szczegółowo informował o występowaniu wskazanych nieprawidłowości i wzywał do intensyfikacji działań mających na celu uzupełnienie i korektę danych w wykazach. Powyższe działania skutkowały stopniowym eliminowaniem zidentyfikowanych błędów.

Wszyscy starostowie sporządzili wykazy nieruchomości, wykazując przy tym, pod nadzorem Głównego Geodety Kraju, zadawalające zaangażowanie w procesie ujawnienia nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

Podmioty sprawozdające

Z danych dotyczących ubiegłych lat realizacji ustawy wynika, że w części powiatów¹⁰ nie dokonywano w ogóle lub wykonywano niewiele importów sprawozdań w systemie Integrującej Platformy Elektronicznej w okresie od dnia 27 lipca 2009 roku (w tym dniu miał miejsce pierwszy udany import plików do systemu IPE). Za sukces należy uznać wyeliminowanie wspomnianego problemu dzięki intensyfikacji działań w tych powiatach w końcowej fazie wykonywania ustawy.

W tabeli nr 1 przedstawiono liczbę działek ewidencyjnych, w zakresie których zostały złożone wnioski o ujawnienie ksiąg wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego.

¹⁰ W marcu 2014 roku były to następujące powiaty: Grudziądz, Włocławek, grójecki, żuromiński, m.st. Warszawa, sokólski, zambrowski, bielski, wysokomazowiecki.

Dane w niej zawarte obrazują postęp wciąż prowadzonych prac związanych z regulowaniem stanu prawnego nieruchomości, pokazują bowiem, jak stan prawny określonej części nieruchomości, których prawo własności dotychczas nie zostało ujawnione, może zostać uregulowany w bliskiej perspektywie czasu.

Poniższe dane wskazują, że w województwie warmińsko-mazurskim znajduje się najmniejsza liczba działek, w zakresie których może być prowadzone postępowanie z wniosku o ujawnienie prawa własności nieruchomości. Należy w tym miejscu wyjaśnić, że województwo to wyróżnia się pod względem niemal całkowitego stopnia ujawnienia prawa własności nieruchomości objętych ustawą, stąd niewątpliwą jest faza finalizacji procesu składania wniosków dla nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym. Wysoka liczba działek, w zakresie których zostały złożone wnioski, występująca np. w województwie łódzkim, mazowieckim lub małopolskim, świadczy jednocześnie o intensywności działań podejmowanych na rzecz regulacji sektora nieruchomości publicznych.

Tabela 1. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych, dla których złożono wnioski (wg stanu na luty 2015 roku)

Województwo	Liczba działek nieujawnionych w KW, dla których złożono wnioski					
	Skarb Państwa	samorząd województwa	powiat	gmina	inny	ogółem
dolnośląskie	247	0	1	255	0	503
kujawsko-pomorskie	632	1	16	97	8	754
lubelskie	545	0	57	329	0	931
lubuskie	1010	0	1	224	0	1235
łódzkie	612	10	9	1687	0	2318
małopolskie	582	100	26	1248	6	1962
mazowieckie	843	1	64	1177	0	2085
opolskie	261	0	1	362	1	625
podkarpackie	786	6	3	553	0	1348
podlaskie	138	0	593	599	0	1330
pomorskie	456	0	12	140	0	608
śląskie	1052	0	64	272	1	1389
świętokrzyskie	305	3	58	16	0	382
warmińsko-mazurskie	12	0	0	78	0	90
wielkopolskie	646	0	10	912	0	1568
zachodniopomorskie	194	4	166	238	0	602
SUMA	8321	125	1081	8187	16	17730

Wojewodowie

Należy podkreślić, że stopień realizacji ustawy w znacznej mierze uzależniony był od stopnia zaangażowania pracowników urzędów wojewódzkich oraz skuteczności wykorzystywania infrastruktury teleinformatycznej. W celu wypełnienia z wykorzystaniem systemu IPE zadań ustawowych, takich jak uzupełnienie wojewódzkich zestawień zbiorczych nieruchomości, ich uaktualnianie, oraz generowanie dokumentów elektronicznych i przekazywanie Głównemu Geodecie Kraju danych ze sprawozdań, pracownicy urzędów wojewódzkich pozostawali w stałym kontakcie z przedstawicielami podmiotów odpowiedzialnych za składanie wniosków i sprawozdawczość.

W wyniku przeprowadzonej przez Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji w 2014 roku w wybranych urzędach wojewódzkich kontroli na temat: *Realizacja ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu*

terytorialnego, realizację zadań oceniono pozytywnie. Wskazano jednak przy tym na występowanie określonych nieprawidłowości, takich jak:

1) nieterminowe generowanie i przekazywanie plików sprawozdań do podmiotów zobowiązanych do ich zasilenia/wypełnienia,

2) niewłaściwy nadzór nad terminowością przekazywania przez zobowiązane podmioty półrocznych sprawozdań,

3) niewystarczający nadzór nad wykonywaniem przez zobowiązane podmioty obowiązku dotyczącego składania do właściwych sądów wniosków w przedmiocie ujawnienia w księgach wieczystych nieruchomości oraz stwierdzenia nabycia własności nieruchomości z mocy prawa,

4) brak bieżącego importowania plików sprawozdań do systemu IPE,

5) nieprawidłowe ewidencjonowanie dokumentacji związanej z realizowanym zadaniem.

W trakcie wykonywania przepisów ustawy, wojewodowie – oprócz monitorowania prac i kontrolowania poprawności przekazanych danych – byli odpowiedzialni także za przekazywanie podmiotom sprawozdającym wskazań i zaleceń ministra właściwego ds. administracji publicznej oraz Głównego Geodety Kraju, co miało znaczący wpływ na sprawność i jakość prac wykonywanych w poszczególnych województwach.

Główny Geodeta Kraju

Zgodnie z pierwotnym brzmieniem ustawy, zadanie związane ze sporządzeniem zestawienia zbiorczego nieruchomości dla obszaru kraju na podstawie zestawień zbiorczych otrzymanych od wojewodów spoczywało na ministrze właściwym do spraw administracji publicznej. W oparciu o stosowne upoważnienie, zestawienie zbiorcze, o którym mowa w art. 1 ust. 4, zostało sporządzone przez Głównego Geodetę Kraju. W wyniku nowelizacji ustawy w 2012 roku nastąpiło przesunięcie obowiązków i kompetencji z zakresu koordynacji prac nad krajowym zestawieniem zbiorczym z ministra właściwego do spraw administracji publicznej na Głównego Geodetę Kraju prowadzącego działania z zakresu zintegrowanego systemu informacji o nieruchomościach.

Propozycje zawarte w przepisach nowelizujących zostały opracowane z uwzględnieniem istniejącej infrastruktury teleinformatycznej opartej na systemie Integrującej Platformy Elektronicznej, stanowiącym element zintegrowanego systemu informacji o nieruchomościach. Podstawę prawną funkcjonowania systemu ZSIN stanowi art. 24 b ustawy z dnia 17 maja 1989 r. - *Prawo geodezyjne i kartograficzne*¹¹, zgodnie z którym tworzy się system teleinformatyczny mający na celu prowadzenie centralnego repozytorium kopii zbiorów danych ewidencji gruntów i budynków, monitorowanie w skali poszczególnych województw oraz całego kraju spójności i jakości zbiorów danych ewidencji gruntów i budynków, czy wymianę danych w formie dokumentów elektronicznych między ewidencją gruntów i budynków a innymi rejestrami publicznymi.

Pełniejsze wykorzystanie przy wykonywaniu obowiązków ustawowych posiadanej infrastruktury teleinformatycznej umożliwiło gromadzenie przez Głównego Geodetę Kraju danych w efektywniejszy sposób.

Główny Geodeta Kraju monitorował czynności podejmowane przez wojewodów, starostów, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz innych niż starostowie organów reprezentujących Skarb Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami i weryfikował dane przez nich importowane, zalecając jednocześnie sposób poprawy zidentyfikowanych nieprawidłowości. Przy pomocy Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej Główny Geodeta Kraju m.in.:

- cyklicznie generował zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju,
- wykonywał analizy danych na podstawie zestawienia zbiorczego nieruchomości dla obszaru całego kraju,
- przeprowadzał szkolenia przystanowiskowe w lokalizacjach oraz w siedzibie CODGiK,
- udzielał instruktażu drogą elektroniczną oraz telefoniczną,

¹¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 520

- kontrolował ilość importowanych oraz eksportowanych plików,
- wskazywał zidentyfikowane rozbieżności bezpośrednio zainteresowanym podmiotom.

W wyniku stwierdzenia nieprawidłowości, Główny Geodeta Kraju występował do wojewodów z prośbą o poprawę danych bądź podjęcie działań mobilizujących poszczególne powiaty. W pismach GGK do wojewodów wskazywano wymagany zakres uzupełnień poprzez przekazanie:

- listy powiatów, które nie zaimportowały plików sprawozdań lub zaimportowały tylko 1 plik od 27 lipca 2009 roku,
- listy powiatów, które nie rozpoczęły procesu sprawozdawczego w wyniku błędnego przygotowania plików wykazów,
- listy powiatów, które wykazały błędy zaburzające liczbę nieruchomości w rozróżnieniu na typ właściciela,
- listy powiatów, które nie wykazały żadnej księgi wieczystej,
- listy powiatów, w których suma obszarów wykazanych w części wieczystoksięgowej we wszystkich częściach wykazów przekraczała powierzchnię powiatu wykazanej w Krajowym Wykazie Powierzchni Jednostek Podziału Terytorialnego Państwa,
- wykazów błędnych identyfikatorów działek ewidencyjnych,
- wykazów zduplikowanych działek ewidencyjnych,
- wykazów brakujących powierzchni działek ewidencyjnych.

Ze względu na wykorzystanie Integrującej Platformy Elektronicznej (IPE) Główny Geodeta Kraju, poprzez obsługujący go Główny Urząd Geodezji i Kartografii oraz wykonujący czynności służące realizacji zadań publicznych przypisanych Głównemu Geodecie Kraju Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej, zapewniał przedstawicielom właściwych organów i podmiotów bieżące wsparcie techniczne. Wsparcie to obejmowało prowadzenie działalności szkoleniowej, udostępnienie narzędzi informatycznych umożliwiających szybsze rozwiązywanie zgłaszanych problemów (helpdesk), czy udzielanie zainteresowanym podmiotom wyjaśnień drogą telefoniczną oraz za pomocą poczty elektronicznej.

Nieodpłatne szkolenia oraz cykliczne analizy miały na celu zdiagnozowanie stanu realizacji ustawy oraz wykrycie błędów zaburzających stan prezentowany przez dane. Szkolenia były realizowane także przez firmę zewnętrzną w ramach umowy na *Utworzenie zintegrowanego systemu informacji o nieruchomościach (ZSIN) oraz wsparcia procesu ujawnienia w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego*, w ramach której wykonano:

- analizę Modułu Ujawniania Nieruchomości Skarbu Państwa,
- rozbudowę Modułu Ujawniania NSP,
- przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń z obsługi rozbudowanego Modułu Ujawniania NSP,
- wdrożenie platformy e-learning,
- wsparcie merytoryczne w zakresie Modułu Ujawniania NSP.

Wykorzystanie IPE do realizacji postanowień ustawy wymagało od Głównego Geodety Kraju bieżącego wsparcia przedstawicieli województw poprzez uruchomiony w GUGiK i CODGiK helpdesk. Na wszelkie zapytania skierowane drogą telefoniczną, za pomocą poczty elektronicznej i tradycyjnej udzielane były wyjaśnienia dotyczące uzupełnienia wykazów i sprawozdań. Ponadto wzywano podmioty sprawozdające do uzupełnienia bądź skorygowania błędów, zidentyfikowanych na podstawie analizy danych zaimportowanych do Modułu Ujawniania NSP, udzielano pomocy starostom i prezydentom miast na prawach powiatów, zwracającym się z prośbą o zaimportowanie bądź wygenerowanie plików z Modułu Ujawniania NSP. W trakcie obowiązywania ustawy przeprowadzono około 10 tysięcy rozmów telefonicznych, wysłano około 7 tysięcy e-maili i przeszkolono około 1 000 użytkowników IPE.

W ramach współpracy z organami odpowiedzialnymi za proces ujawniania, zostały zorganizowane i przeprowadzone szkolenia z obsługi IPE w zakresie rozbudowanego Modułu Ujawniania NSP. Szkolenia obejmowały część teoretyczną i praktyczną z zakresu obsługi IPE.

Powyższe szkolenia pn. *Szkolenie Użytkowników rozbudowanego Modułu Ujawniania NSP* przeprowadzone zostały dla 320 użytkowników - pracowników odpowiedzialnych za realizację ustawy. W związku z ograniczonymi środkami finansowymi, w pierwszej kolejności rozpatrzone zostały zgłoszenia na szkolenia przekazane od przedstawicieli organów wykorzystujących System IPE do realizacji ustawy.

Minister właściwy do spraw administracji publicznej

Pojawiające się trudności podczas stosowania przepisów ustawy budziły szereg pytań, na które odpowiedzi zainteresowane podmioty uzyskiwały np. w drodze pisemnej korespondencji z Ministerstwem. M.in. w czerwcu 2011 roku, w nawiązaniu do zgłaszanych problemów i wątpliwości, wojewodom przekazano zestawienie wyjaśnień i odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania. Udzielane przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, następnie Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, informacje obejmowały zagadnienia zarówno merytoryczne, jak i techniczne, dotyczące pracy w systemie Integrującej Platformy Elektronicznej.

Możliwość dyskusji na temat ustawowych rozwiązań stwarzało także uczestnictwo w spotkaniach organizowanych przez Ministerstwo i Główny Urząd Geodezji i Kartografii, np. w naradzie z przedstawicielami urzędów wojewódzkich w dniu 19 maja 2011 roku, czy konferencji uzgodnieniowej projektu ustawy *o zmianie ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego* w dniu 12 maja 2011 roku.

Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji na bieżąco monitorowało realizację ustawy i podejmowało określone działania nadzorcze. W ramach sprawowanego nadzoru, w okresie od marca do maja 2014 roku Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji przeprowadziło w wybranych urzędach wojewódzkich kontrolę na temat: *Realizacja ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego*.

Wojewodowie informowali MAiC o sposobie wykorzystania wskazanych zaleceń Ministra.

Jednocześnie, Minister Administracji i Cyfryzacji wypełnił obowiązek ustawowy zawarty w art. 4a ust. 4 ustawy, składając Radzie Ministrów informację z realizacji ustawy w marcu 2013 roku, w marcu 2014 roku oraz obecnie (niniejsza informacja została sporządzona w czerwcu 2015 roku).

2. Zidentyfikowane problemy

W toku realizacji ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, następnie Ministerstwa Administracji i Cyfryzacji, napływała liczna korespondencja wskazująca na trudności w wykonaniu zadań w przewidzianych w ustawie terminach. Problemy te obejmowały sferę proceduralną, jak i techniczną wynikającą z obsługi systemu Integrującej Platformy Elektronicznej.

Zestawienie zbiorcze nieruchomości podlegało ciągłemu monitorowaniu przez Głównego Geodetę Kraju zawiadującego infrastrukturą teleinformatyczną, w której zostały zgromadzone dane. W miarę zwiększania się zasobów danych, prowadzone analizy zestawień zbiorczych wykrywały nieprawidłowości np. brak poszczególnych części wykazów nieruchomości sektora publicznego, brak prowadzenia sprawozdawczości w systemie informatycznym, czy błędy zaburzające dane w zestawieniach zbiorczych m.in. polegające na powtórzeniu identyfikatorów działek ewidencyjnych.

W oparciu o analizy danych Główny Geodeta Kraju lub Minister Administracji i Cyfryzacji występował do właściwych organów realizujących przepisy ustawy, wskazując przy tym na dane wymagające korekty bądź uzupełnień. Jednocześnie pracownicy Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz Centralnego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej pozostawali w stałym kontakcie telefonicznym i mailowym z przedstawicielami wspomnianych podmiotów, wspierając ich na bieżąco w realizacji wymaganych obowiązków, głównie czynności technicznych.

W celu zdiagnozowania problemów w największym stopniu utrudniających proces ujawnienia prawa własności nieruchomości sektora publicznego, w szablonie dokumentu elektronicznego, o którym mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 września 2012 roku w sprawie uzupełnienia i uaktualnienia zestawienia zbiorczego nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego dla obszaru całego kraju, zawarto kolumnę nr 21 (*Inne informacje niezbędne do ustalenia stanu prawnego nieruchomości*) dającą możliwość opisanie trudności napotkanych w ujawnieniu prawa własności.

Z analizy informacji przekazywanych przez wojewodów wynika, że trudności w wypełnianiu przepisów ustawy były związane m.in. z procedurami administracyjnymi, czy czynnikami technicznymi i finansowymi. Wskazano np. na fakt, że w obrocie prawnym funkcjonuje szereg decyzji orzekających o wywłaszczeniu nieruchomości z przeznaczeniem pod drogi publiczne, do których prawo do dnia dzisiejszego nie zostało ujawnione w księgach wieczystych. Wyjaśniono, że proces ujawnienia w księgach wieczystych prawa własności na rzecz Skarbu Państwa wymaga niejednokrotnie uprzedniego przeprowadzenia postępowania przed sądem powszechnym o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, jak również skorygowania błędów wynikających z dokumentów geodezyjnych. W takich sytuacjach procedura ujawniania jest czasochłonna, skomplikowana i wymaga znacznych nakładów finansowych, jak i zaangażowania pracowników jednostek. W kwestii regulacji stanów prawnych gruntów położonych pod wodami płynącymi, wskazano na brak spójnego ustawodawstwa jasno wskazującego kompetencje jednostek zobligowanych do przeprowadzenia przedmiotowej regulacji. Wskazywano także na skomplikowane stany prawno - geodezyjne nieruchomości, jak również spory kompetencyjne co do finansowania ich regulacji.

Jako kolejny problem podano występowanie, niejednokrotnie uniemożliwiających wszczęcie postępowania o zasiedzenie, braków w dokumentacji określającej podstawę prawną nabycia nieruchomości, czy wysokie koszty opłat sądowych ponoszonych przez gminy. Ponadto w związku z problemami związanymi z regulacją stanu prawnego nieruchomości drogowych w trybie art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. – *Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną*¹² wskazano na stosunkowo dużą liczbę postępowań administracyjnych prowadzonych w tym przedmiocie, co wpływa na długość trwania procesu regulacji stanu prawnego oraz zwiększa ryzyko zgłaszania roszczeń odszkodowawczych stron postępowań z uwagi na przewlekłość postępowań, a tym samym obciążenia budżetu państwa z tego tytułu.

Analiza problemów występujących w trakcie realizacji ustawy, zgłaszanych przez organy zaangażowane w proces ujawniania w księgach wieczystych prawa własności sektora publicznego, została szerzej omówiona w rozdziale III – Podsumowanie.

3. Zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju

Charakterystyka zestawienia zbiorczego

Dane zgromadzone w zbiorczym zestawieniu nieruchomości dla obszaru całego kraju umożliwiają oszacowanie sumarycznej powierzchni oraz liczby nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego. Dane podsumowujące wyniki realizacji ustawy z dnia 7 września 2007 roku przedstawiono w poniższych tabelach.

Należy w tym miejscu wyjaśnić, że zgodnie z art. 4a ust. 5 ustawy o ujawnieniu w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego, Główny Geodeta Kraju na podstawie uaktualnionego zestawienia zbiorczego sporządził do końca pierwszego kwartału 2015 roku wykaz nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, dla których nie zostały złożone wnioski o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności. Przekazany w dniu 31 marca 2015 roku Ministrowi Administracji i Cyfryzacji wykaz wspomnianych nieruchomości, a także analizy wykonane w oparciu o zebrane

¹² Dz. U. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.

dane, poświadczają stan nieruchomości w lutym oraz w marcu 2015 roku. Jednak pomimo zrealizowania przez Głównego Geodetę Kraju powyższego obowiązku z terminie ustawowym, podmioty realizujące przepisy ustawy podejmowały starania mające na celu ostateczną poprawę lub uzupełnienie danych, czego wynikiem było ponowne uaktualnienie wojewódzkich zestawień zbiorczych, a następnie zestawienia krajowego. Ze względu na powyższe, w niniejszej Informacji wraz z danymi według stanu na luty i marzec 2015 roku przedstawiono dane obrazujące stan nieruchomości sektora publicznego w maju 2015 roku. Powyższe informacje zagregowane przez Głównego Geodetę Kraju pod koniec maja 2015 roku cechuje wyższy stopień aktualności. Zaistniałe w powyższym przedziale czasowym różnice w liczbie działek i nieruchomości oraz ich powierzchni są nieznaczne, jednak co istotne, wskazują one na pozytywną tendencję wzrostu udziału nieruchomości ujawnionych w księgach wieczystych, ponieważ prezentują wyższy stopień ujawnienia prawa własności nieruchomości SP i jst.

Za podstawową jednostkę rozliczeniową pozwalającą na przeprowadzenie szeroko pojętej oceny procesu ujawniania przyjęto działkę ewidencyjną. Jest to podstawowa jednostka w ewidencji gruntów i budynków, na podstawie której sporządzono wykazy nieruchomości, o których mowa w art. 1 ust. 1 ustawy.

Tabela 2. Zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju w ujęciu sumarycznym (wg stanu na dzień 23 marca 2015 roku)

Data zestawienia KZZN 23.03.2015 r.	Nieruchomości			
	wg katastru nieruchomości (ewidencji gruntów i budynków)			wg ksiąg wieczystych
	Liczba działek ewidencyjnych	Powierzchnia [ha]	Liczba nieruchomości	Liczba nieruchomości
1	2	3	4	5
Stanowiące własność Skarbu Państwa	3 041 935	10 645 807	840 665	534 161
Stanowiące własność samorządu województwa	59 778	37 486	18 383	10 488
Stanowiące własność powiatów	191 845	124 024	60 001	36 270
Stanowiące własność gmin	3 378 796	1 097 749	1 130 886	925 466
Nieruchomości zabudowane *	11 495	7 058	6 228	3 067
Suma	6 683 849	11 912 124	2 056 163	1 509 452

* nieruchomości zabudowane, w których lokale są zajmowane przez osoby objęte przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu cywilnego

Tabela 3. Zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju w ujęciu sumarycznym (wg stanu na dzień 25 maja 2015 roku)

Data zestawienia KZZN - 25.05.2015 r.	Nieruchomości			
	wg katastru nieruchomości			wg ksiąg wieczystych
	(ewidencji gruntów i budynków)			
Liczba działek ewidencyjnych	Powierzchnia ha	Liczba nieruchomości	Liczba nieruchomości	
1	2	3	4	5
Stanowiące własność Skarbu Państwa	3 040 067	10 641 568	838 390	543 072

Stanowiące własność samorządu województwa	59 752	37 494	18 346	10 501
Stanowiące własność powiatów	191 912	124 170	59 678	36 553
Stanowiące własność gmin	3 377 728	1 107 904	1 120 628	928 756
Nieruchomości zabudowane*	10 051	5 064	5 541	2 908
Suma	6 679 510	11 916 200	2 042 583	1 521 790

* nieruchomości zabudowane, w których lokale są zajmowane przez osoby objęte przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu cywilnego

Z analizy porównawczej danych zebranych w 2015 roku i w poprzednich latach wynika m.in., że proces uzupełniania wykazów nieruchomości sektora publicznego przyczynił się do wzrostu liczby zinwentaryzowanych nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego. O powyższym świadczą zmiany łącznej powierzchni (2013 rok - 11 405 877 ha, 2014 rok - 11 711 487 ha) oraz liczby nieruchomości (2013 rok - 2 023 681, 2014 rok - 2 039 975) według ewidencji gruntów i budynków. Mają one związek z przekazaniem brakujących w ubiegłym roku części wykazów nieruchomości oraz uzupełnieniem wykazów o dotychczas pominięte nieruchomości.

Jak wynika z tabeli nr 3 na ogólną liczbę nieruchomości sektora publicznego (2 042 583) przypada 6 679 510 działek ewidencyjnych. Największa liczba działek ewidencyjnych stanowi kolejno własność gmin (3 377 728) oraz Skarbu Państwa (3 040 067). Natomiast największą powierzchnię stanowią kolejno nieruchomości Skarbu Państwa (10 641 568 ha) i nieruchomości gmin (1 107 904 ha). Na całościową liczbę zinwentaryzowanych wg EGIB nieruchomości sektora publicznego (2 042 583) przypada 1 509 452 nieruchomości ujętych w księgach wieczystych.

W poniższych tabelach przedstawiono liczbę działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w systemie ksiąg wieczystych. W tabeli nr 4 podano wartość ogólną – dotyczącą zarówno tych, w zakresie których złożono wnioski o ujawnienie prawa własności, jak i tych, w stosunku do których powyższe wnioski nie zostały złożone. Tabela nr 5 zawiera wartości dotyczące działek wchodzących w skład nieruchomości, co do których nie złożono wniosków o ujawnienie prawa własności (o czym mowa w art. 4a ust. 5 ustawy).

Tabela 4. Działki wchodzące w skład nieruchomości nieujawnionych - ogółem (wg stanu na luty 2015 roku)

Województwo	Liczba działek nieujawnionych						Liczba działek ujawnionych	Liczba działek ogółem (wszystkich)	% nieujawnionych
	Skarb Państwa	samorząd województwa	powiat	gmina	Inny	ogółem			
dolnośląskie	19236	280	738	22457	1	42712	611956	654668	6,52%
kujawsko-pomorskie	21492	213	618	19489	87	41899	257014	298913	14,02%
lubelskie	86650	2323	1614	27278	98	117963	291515	409478	28,81%
lubuskie	14957	132	540	23568	5	39202	267618	306820	12,78%
łódzkie	62302	1528	832	29410	212	94284	305673	399957	23,57%
małopolskie	48246	3089	4898	57046	1682	114961	343469	458430	25,08%
mazowieckie	59128	3177	6360	77737	5361	151763	387893	539656	28,12%
opolskie	9787	167	290	18598	22	28864	219139	248003	11,64%
podkarpackie	34311	20	1108	62267	122	97828	315308	413136	23,68%
podlaskie	25849	175	1348	22344	306	50022	192803	242825	20,60%
pomorskie	12791	13	51	4256	63	17174	350998	368172	4,66%
śląskie	93846	724	2936	32286	456	130248	657568	787816	16,53%
świętokrzyskie	66352	993	1335	27549	8	96237	129709	225946	42,59%

warmińsko-mazurskie	2516	2	0	483	2	3003	365914	368917	0,81%
wielkopolskie	68271	0	944	45281	51	114547	458251	572798	20,00%
zachodniopomorskie	22804	68	1091	8400	0	32363	355441	387804	8,35%
SUMA	648538	12904	24703	478449	8476	1173070	5510269	6683339	17,55%

	Skarb Państwa	samorząd województwa	powiat	gmina	inny	ogółem	Liczba działek ujawnionych	Liczba działek nieujawnionych	% nieujawnionych
liczba działek ogółem (wszystkich)	3041944	59778	191819	3378303	11495	6683339	5510269	1173070	17,55%

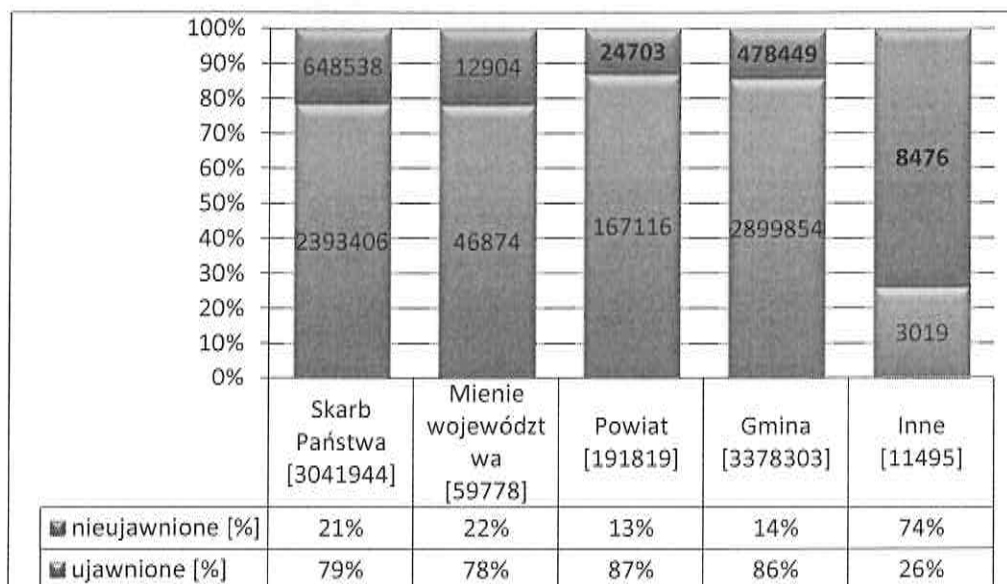
Tabela 5. Działki wchodzące w skład nieruchomości nieujawnionych - bez wniosków (wg stanu na luty 2015 roku)

Województwo	Liczba działek nieujawnionych – bez wniosków						Liczba działek ujawnionych lub, co do których złożono wnioski	Liczba działek ogółem (wszystkich)	% nieujawnionych
	Skarb Państwa	samorząd województwa	powiat	gmina	inny	ogółem			
dolnośląskie	18989	280	737	22202	1	42209	612459	654668	6,45%
kujawsko-pomorskie	20860	212	602	19392	79	41145	257768	298913	13,76%
lubelskie	86105	2323	1557	26949	98	117032	292446	409478	28,58%
lubuskie	13947	132	539	23344	5	37967	268853	306820	12,37%
łódzkie	61690	1518	823	27723	212	91966	307991	399957	22,99%
małopolskie	47664	2989	4872	55798	1676	112999	345431	458430	24,65%
mazowieckie	58285	3176	6296	76560	5361	149678	389978	539656	27,74%
opolskie	9526	167	289	18236	21	28239	219764	248003	11,39%
podkarpackie	33525	14	1105	61714	122	96480	316656	413136	23,35%
podlaskie	25711	175	755	21745	306	48692	194133	242825	20,05%
pomorskie	12335	13	39	4116	63	16566	351606	368172	4,50%
śląskie	92794	724	2872	32014	455	128859	658957	787816	16,36%
świętokrzyskie	66047	990	1277	27533	8	95855	130091	225946	42,42%
warmińsko-mazurskie	2504	2	0	405	2	2913	366004	368917	0,79%
wielkopolskie	67625	0	934	44369	51	112979	459819	572798	19,72%
zachodniopomorskie	22610	64	925	8162	0	31761	356043	387804	8,19%
SUMA	640217	12779	23622	470262	8460	1155340	5527999	6683339	17,29%

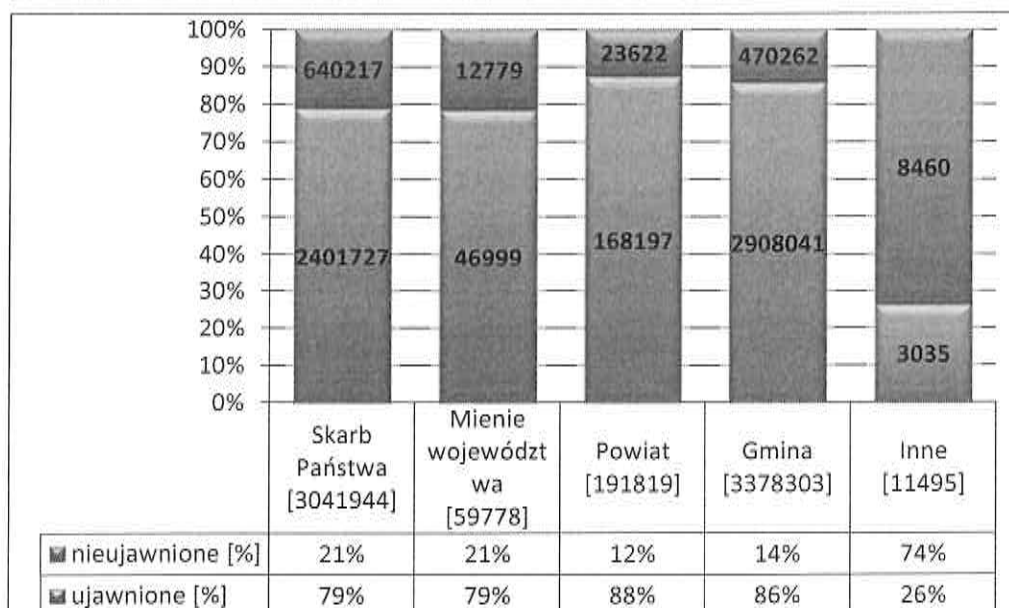
	Skarb Państwa	samorząd województwa	powiat	gmina	inny	ogółem	Liczba działek ujawnionych	Liczba działek nieujawnionych	% nieujawnionych
liczba działek ogółem (wszystkich)	3041944	59778	191819	3378303	11495	6683339	5527999	1155340	17,29%

Na poniższych wykresach zobrazowano skalę braku ujawnienia prawa własności nieruchomości (oraz niezłożenia wniosków o ujawnienie tego prawa) w podziale na poszczególnych właścicieli. Wynika z nich, że w najwyższym stopniu zostaje ujawnione prawo własności nieruchomości powiatów i gmin, w najniższym – nieruchomości zabudowanych, w których lokale są zajmowane przez osoby objęte przepisami ustawy z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminnym i o zmianie Kodeksu cywilnego. Jednakże udział tego rodzaju nieruchomości w stosunku do ogólnej liczby nieruchomości jest znikomy (ok. 0,1%).

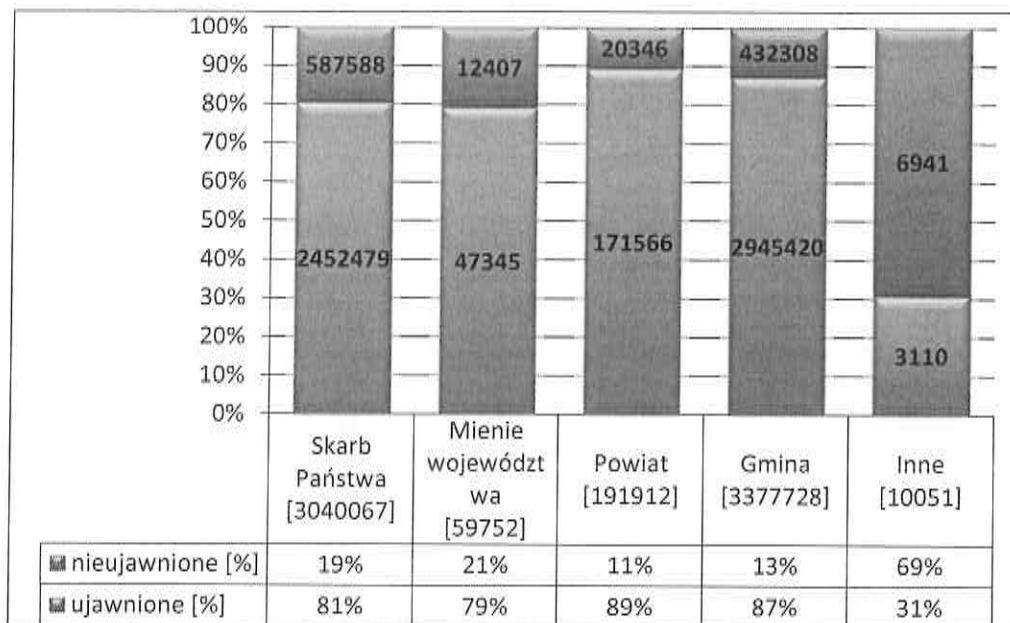
Wykres 1. Stosunek liczby działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych do ujawnionych w podziale na typ właściciela - ogółem (wg stanu na luty 2015 roku)

Wykres 2. Stosunek liczby działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych do ujawnionych w podziale na typ właściciela – bez wniosków (wg stanu na luty 2015 roku)

Wykres 3. Stosunek liczby działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych do ujawnionych w podziale na typ właściciela – bez wniosków (wg stanu na maj 2015 roku)

Niżej zaprezentowany wykres oraz tabelę obrazują sukcesywny, na przestrzeni lat, spadek liczby nieujawnionych nieruchomości.

Wykres 4. Liczba nieruchomości nieujawnionych (2012 – 2015 rok)

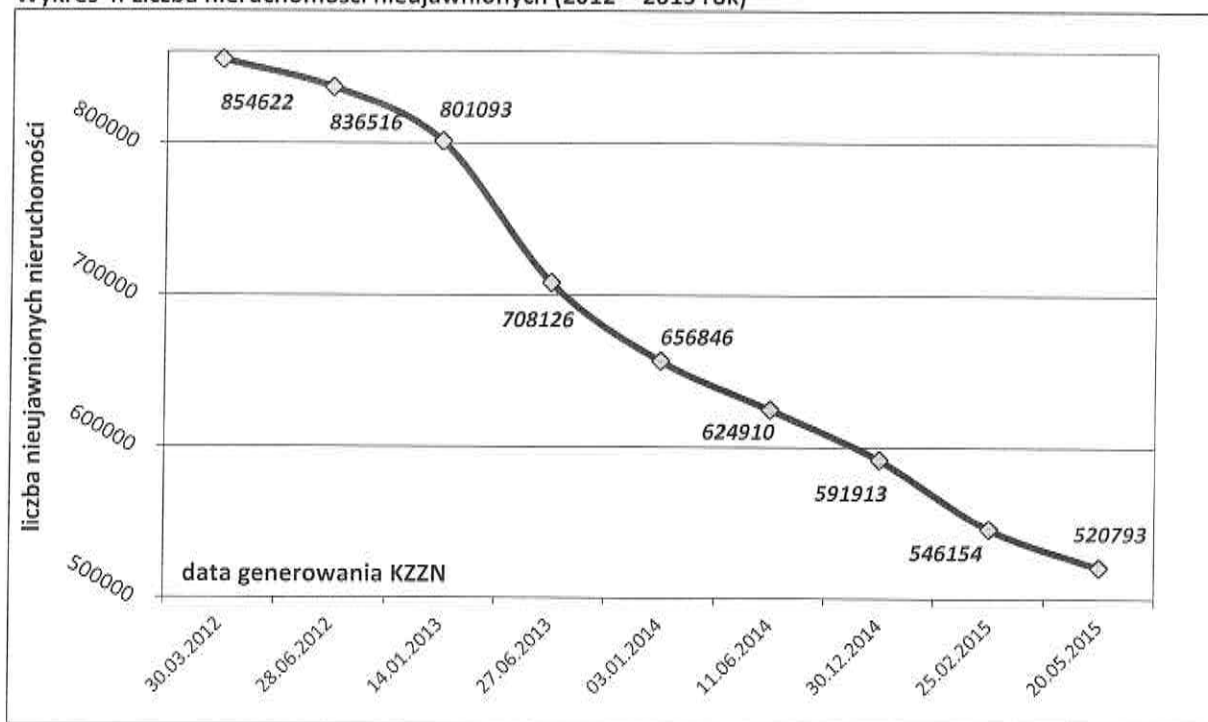

Tabela 6. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych (2014 – 2015 rok)

Województwo	Liczba działek nieujawnionych (luty 2014 r.)	Liczba działek nieujawnionych (listopad 2014 r.)	Liczba działek nieujawnionych (luty 2015 r.)	Liczba działek nieujawnionych (maj 2015 r.)
dolnośląskie	166117	102553	42209	33324
kujawsko-pomorskie	98453	85069	41145	38171
lubelskie	168247	138210	117032	113829
lubuskie	72160	53122	37967	26734
łódzkie	166653	128891	91966	86513
małopolskie	130054	132145	112999	109905
mazowieckie	229546	197084	149678	134927
opolskie	58574	46191	28239	14344
podkarpackie	144146	137048	96480	89433
podlaskie	112399	67107	48692	47033
pomorskie	37721	35349	16566	13727
śląskie	211457	163688	128859	121576
świętokrzyskie	150712	134840	95855	93966
warmińsko-mazurskie	38931	14338	2913	2579
wielkopolskie	191111	156250	112979	105837
zachodniopomorskie	67 426	53747	31761	27692
SUMA	2 043 707	1 645 632	1 155 340	1 059 590

Tabela 7. Procentowy udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych (2014 – 2015 rok)

Województwo	% działek nieujawnionych (luty 2014 r.)	% działek nieujawnionych (listopad 2014 r.)	% działek nieujawnionych (luty 2015 r.)	% działek nieujawnionych (maj 2015 r.)
dolnośląskie	24,9%	15,8%	6,4%	5,1%
kujawsko-pomorskie	32,6%	28,5%	13,8%	12,8%
lubelskie	40,6%	33,7%	28,6%	27,8%
lubuskie	23,5%	17,3%	12,4%	8,7%
łódzkie	41,9%	32,4%	23,0%	21,6%
małopolskie	29,8%	28,7%	24,6%	24,0%
mazowieckie	44,6%	37,1%	27,7%	25,1%
opolskie	23,2%	18,5%	11,4%	5,8%
podkarpackie	34,1%	32,6%	23,4%	21,7%
podlaskie	46,1%	27,5%	20,1%	19,4%
pomorskie	10,2%	9,6%	4,5%	3,7%
śląskie	26,7%	20,7%	16,4%	15,4%
świętokrzyskie	66,7%	59,7%	42,4%	41,6%
warmińsko-mazurskie	10,5%	3,9%	0,8%	0,7%
wielkopolskie	33,8%	27,2%	19,7%	18,5%
zachodniopomorskie	17,9%	14,0%	8,2%	7,1%
SUMA	30,7%	24,6%	17,3%	15,9%

Z powyższych tabel wynika, że prace mające na celu ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego przyniosły wymierne rezultaty we wszystkich województwach. W każdym z nich nastąpił wzrost poziomu ujawniania.

Średni w skali całego kraju stopień nieujawnienia w księgach wieczystych prawa własności w odniesieniu do działek wchodzących w skład nieruchomości sektora publicznego wynosi 15,9%. Dokonując analizy powyższego zestawienia należy jednak zwrócić uwagę, że najmniej korzystne dane dotyczące poziomu ujawnienia charakteryzują województwo świętokrzyskie. Wynik w postaci 41,6% działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych wyraźnie odbiega od wartości prezentowanych w pozostałych województwach, tym samym negatywnie wpływając na ogólny obraz ujawnienia nieruchomości sektora publicznego w skali kraju.

Najwyższy stopień ujawnienia osiągnięto w województwie warmińsko-mazurskim – procent działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych wynosi jedynie 0,7%. Pozytywnie wyróżnia się pod tym względem również województwo pomorskie (3,7%), dolnośląskie (5,1%), opolskie (5,8%), zachodniopomorskie (7,1%), czy lubuskie (8,7%). Trzeba podkreślić, że tak wysoki poziom wypełnienia zasadniczego celu ustawy wynika m.in. ze ścisłej współpracy prowadzonej przez pracowników urzędów wojewódzkich zarówno z podmiotami sprawozdającymi, jak i z GGK i MAiC, oraz zaangażowania w realizację nałożonych obowiązków przez podmioty gospodarujące nieruchomościami.

Zauważyć należy też, że w związku z dużym rozdrobieniem działek ewidencyjnych w województwach, w których funkcjonował kataster austriacki (np. małopolskie, podkarpackie), poziom nieujawnienia przyjmuje wysoką wartość, jednak nakład pracy podjętej w powyższych województwach był niejednokrotnie większy, niż w pozostałych, z uwagi na dużą ilość działek oraz odmienny sposób prowadzenia ksiąg wieczystych w katastrze.

Wykaz nieruchomości, dla których nie złożono wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności¹³

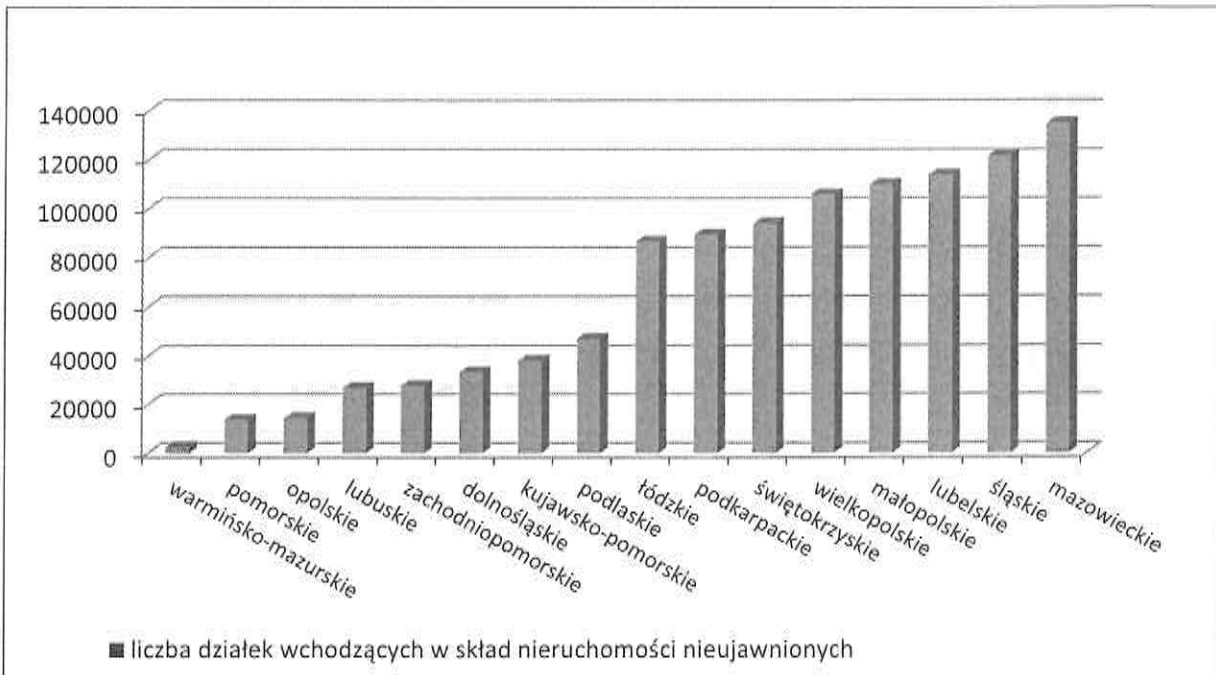
Stosownie do przepisu art. 4a ust. 5 ustawy, Główny Geodeta Kraju sporządził i przekazał w ustawowym terminie do końca pierwszego kwartału 2015 roku wykaz nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, dla których nie zostały złożone wnioski o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności. Następnie został on zaktualizowany i obrazuje także stan na dzień 25 maja 2015 roku.

Przedmiotowy wykaz jest pomocny w dokonaniu ostatecznej diagnozy stanu nieruchomości sektora publicznego. W nowelizacji ustawy dopuszczono bowiem sytuację, w której w okresie realizacji zadań ustawowych (w latach 2012 – 2015) w przypadku nie wszystkich nieruchomości objętych ustawą dojdzie do złożenia właściwych wniosków, co może być spowodowane wystąpieniem skomplikowanych i złożonych stanów prawnych nieruchomości. W trakcie realizacji ustawy zgromadzone zostały informacje o problemach dotyczących regulowania stanów prawnych nieruchomości i ujawniania prawa własności w księgach wieczystych, co posłużyło do diagnozy źródeł problemów.

Dane zgromadzone w krajowym zestawieniu zbiorczym oraz wykazie sporządzonym na podstawie art. 4a ust. 5 ustawy posłużyły do opracowania wykresów, które obrazują strukturę nieruchomości, w zakresie których nie złożono wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności. Sporządzono je przy uwzględnieniu kryterium typu właściciela oraz wielkości powierzchni.

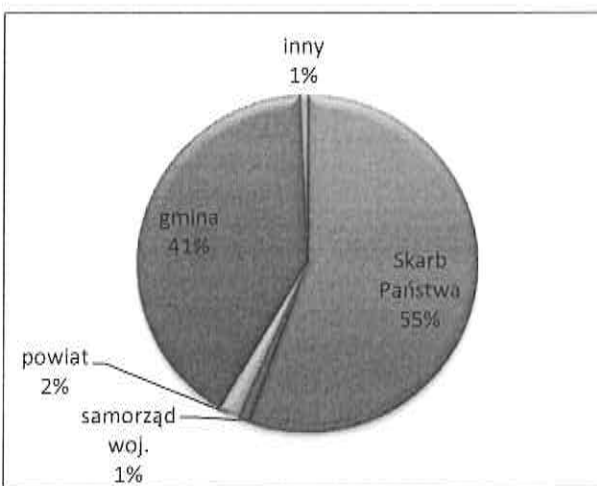
¹³ Wykaz stanowi załącznik nr 1 do niniejszego dokumentu

Wykres 5. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na województwa (wg stanu na maj 2015 roku)

Największy udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych wykazują województwa centralne i południowo-wschodnie kraju. Z kolei największy stopień zaawansowania procesu ujawnienia w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego wykazały województwa w części zachodniej i północnej kraju. Warto zwrócić uwagę, że są to Ziemie Odzyskane, które po II wojnie światowej zgodnie z postanowieniami konferencji poczdamskiej poddano polskiej jurysdykcji, a które w szczególnym stopniu wymagały rzetelnego ustalenia stanu prawnego.

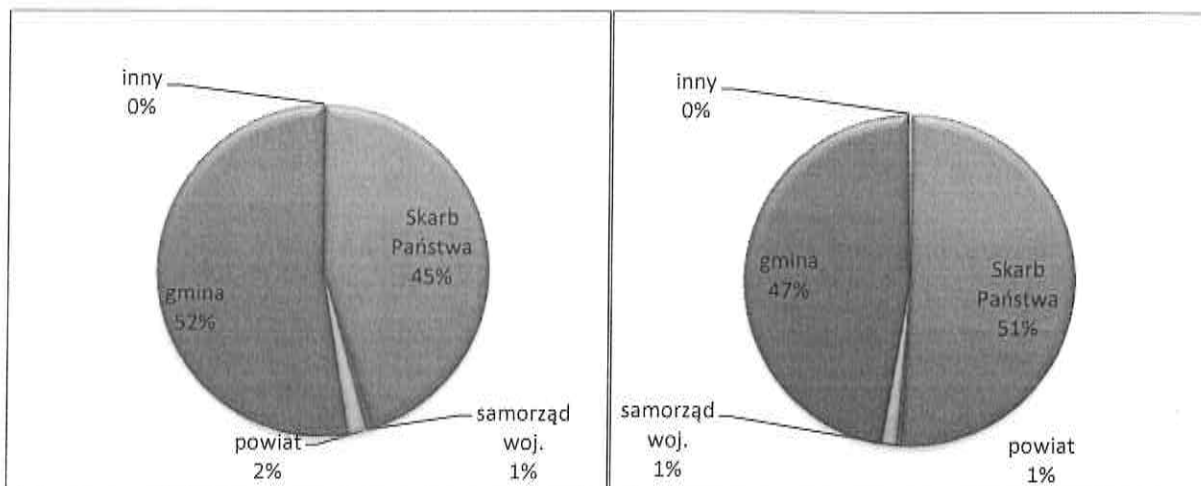
Wykres 6. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – Polska (wg stanu na luty 2015 roku)

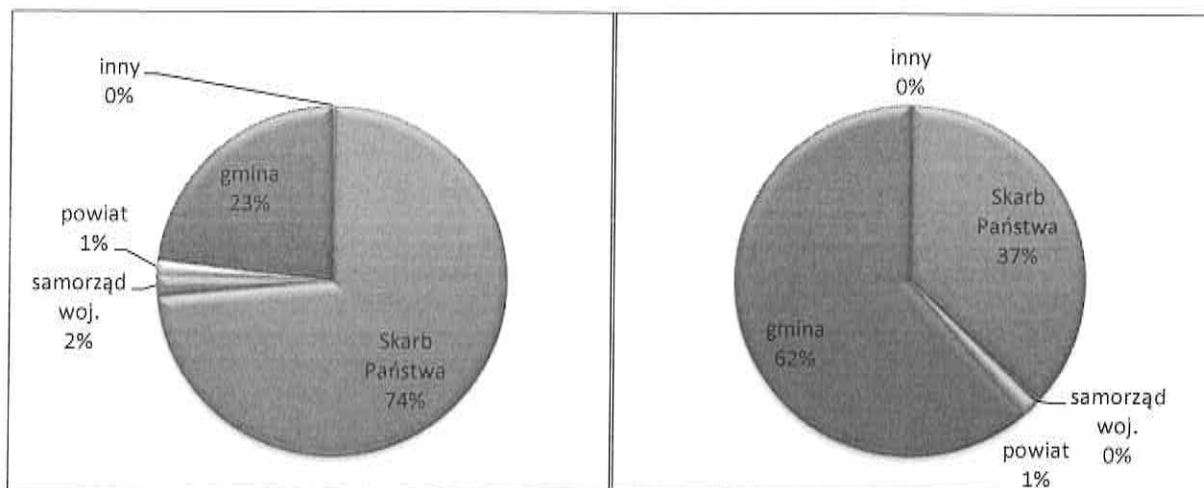
Na powyższym wykresie widoczny jest udział nieruchomości kolejno Skarbu Państwa oraz gmin wśród nieruchomości nieujawnionych. Udział pozostałych rodzajów własności jest stosunkowo niewielki. Zwiększony udział tych nieruchomości obserwuje się np. w województwie małopolskim

(wykres nr 9 i 18), mazowieckim (wykres nr 10 i 19), czy w przypadku nieruchomości powiatowych – zachodniopomorskim (wykres nr 14 i 23).

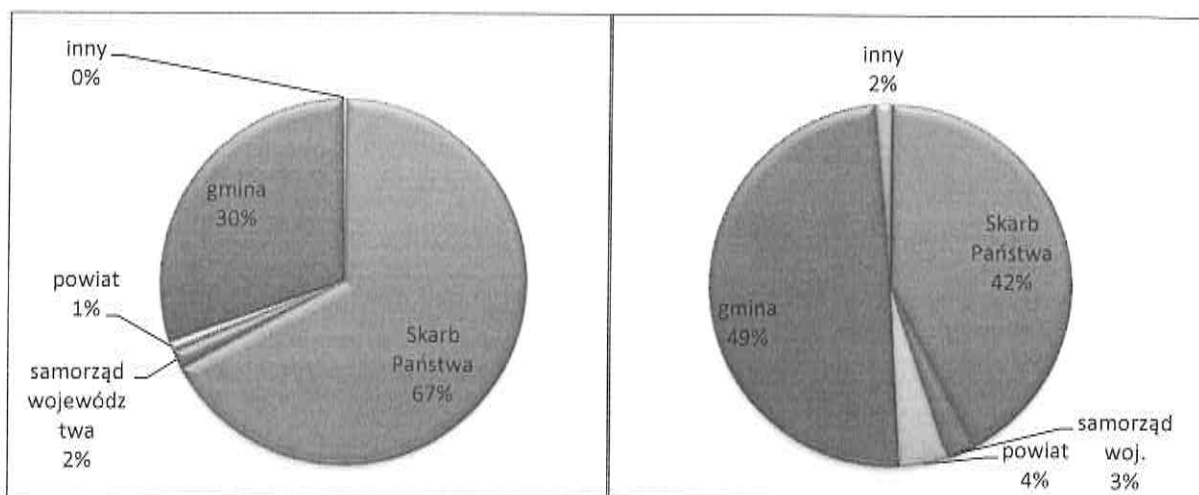
Wykres 7. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. dolnośląskie i kujawsko-pomorskie (wg stanu na luty 2015 roku)

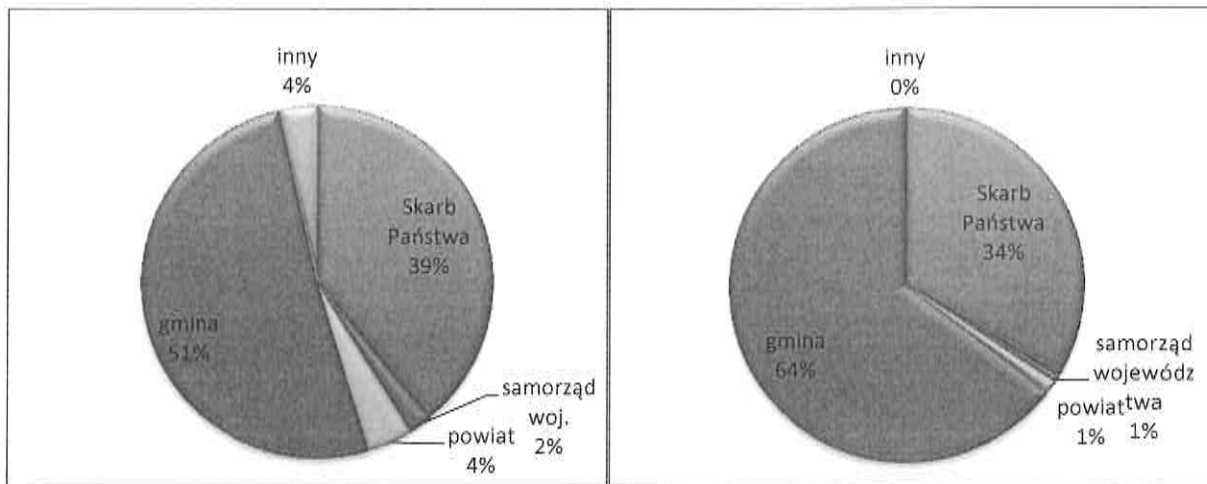
Wykres 8. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. lubelskie i lubuskie (wg stanu na luty 2015 roku)

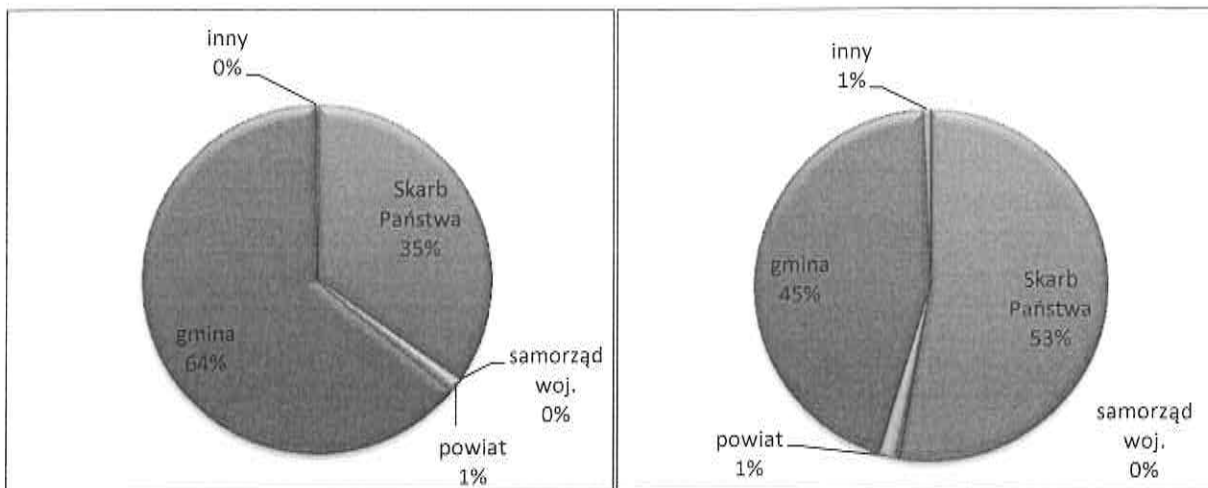
Wykres 9. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. łódzkie i małopolskie (wg stanu na luty 2015 roku)

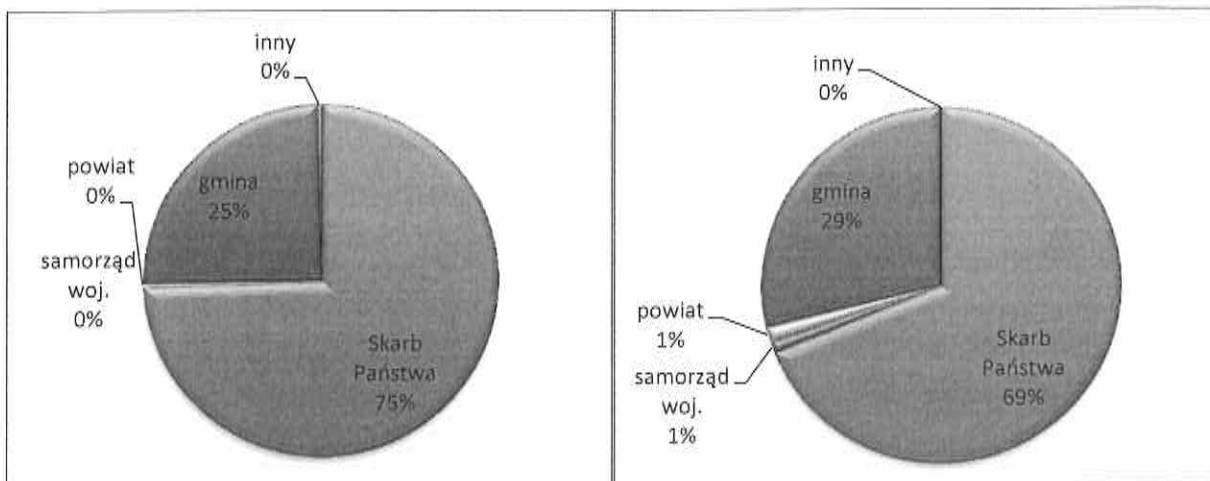
Wykres 10. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. mazowieckie i opolskie (wg stanu na luty 2015 roku)

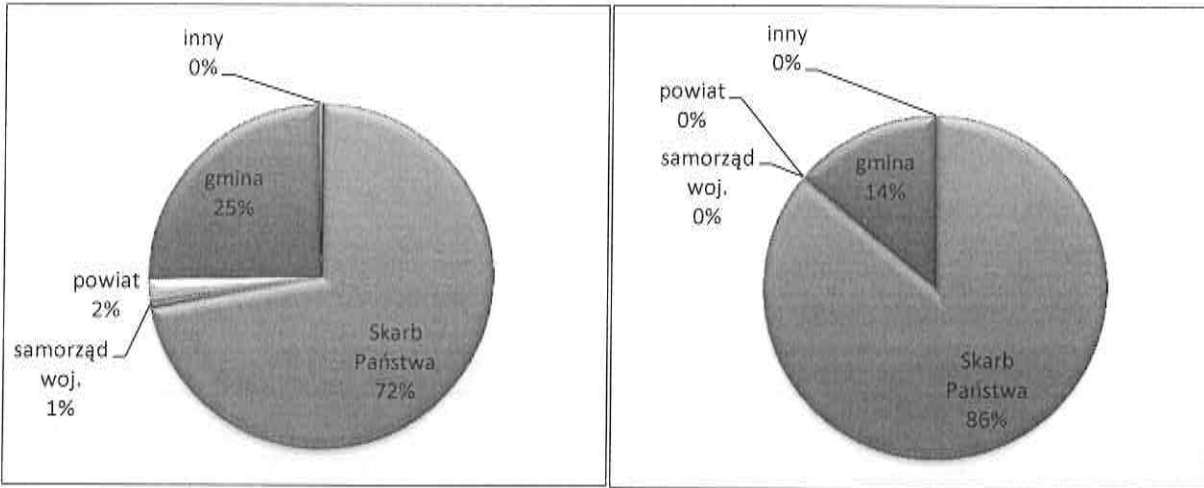
Wykres 11. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. podkarpackie i podlaskie (wg stanu na luty 2015 roku)

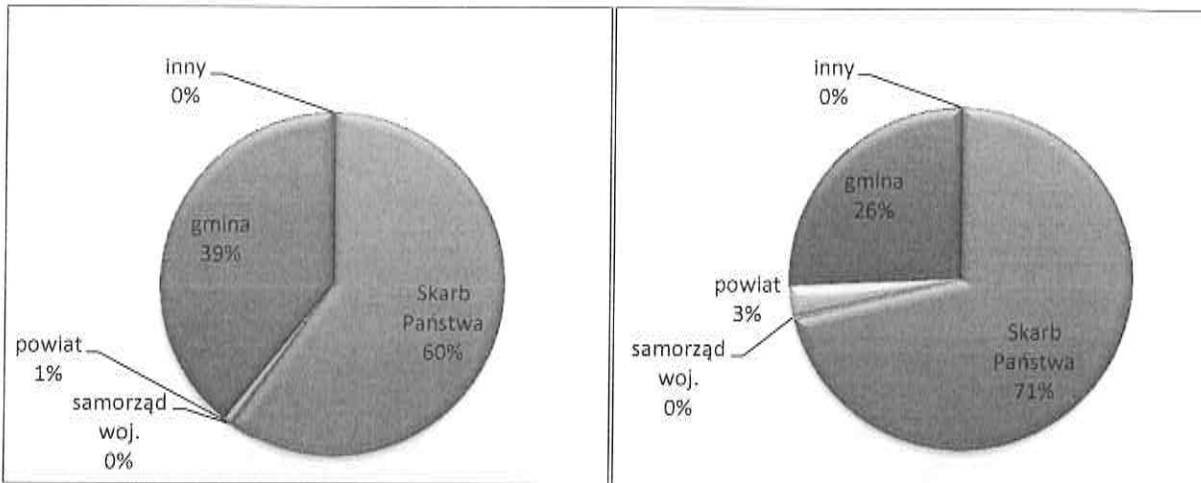
Wykres 12. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. pomorskie i świętokrzyskie (wg stanu na luty 2015 roku)

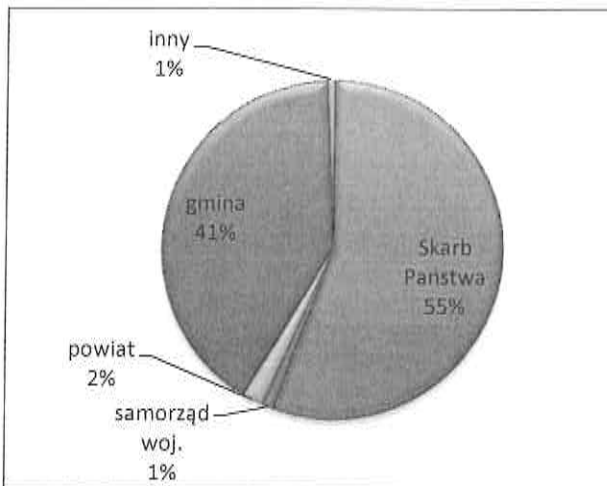
Wykres 13. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. śląskie i warmińsko-mazurskie (wg stanu na luty 2015 roku)

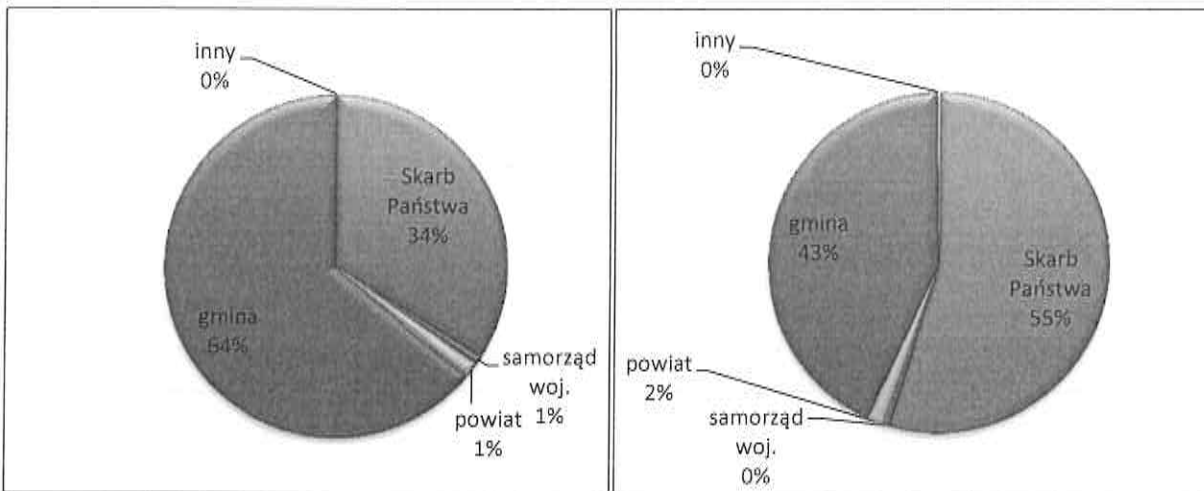
Wykres 14. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. wielkopolskie i zachodniopomorskie (wg stanu na luty 2015 roku)

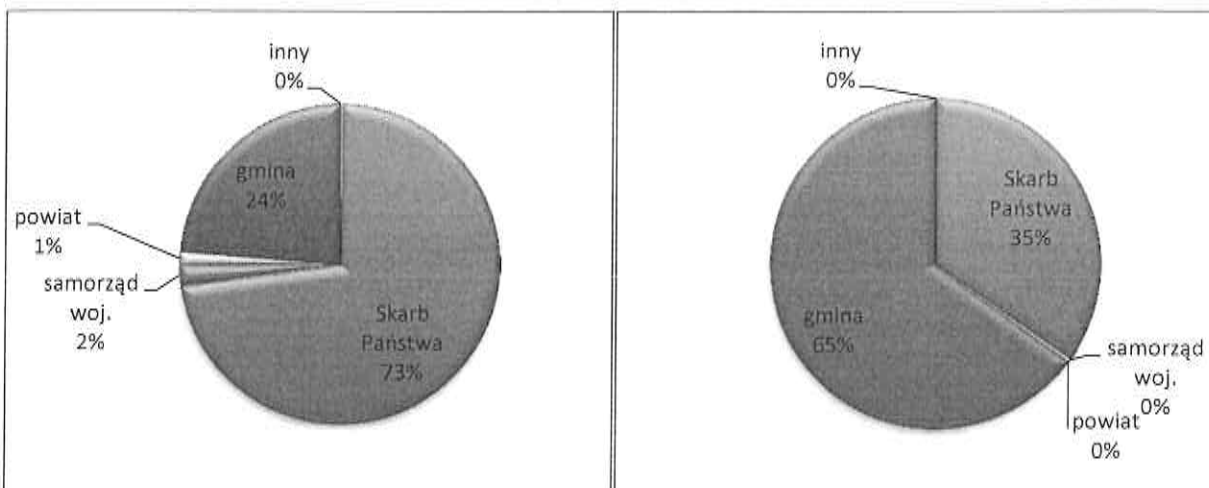
Wykres 15. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – Polska (wg stanu na maj 2015 roku)

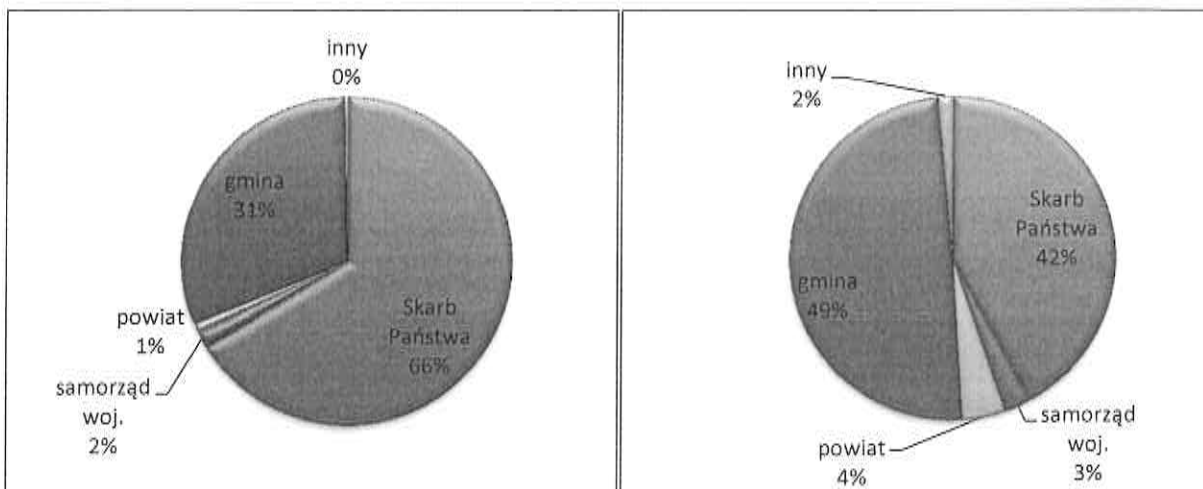
Wykres 16. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. dolnośląskie i kujawsko-pomorskie (wg stanu na maj 2015 roku)

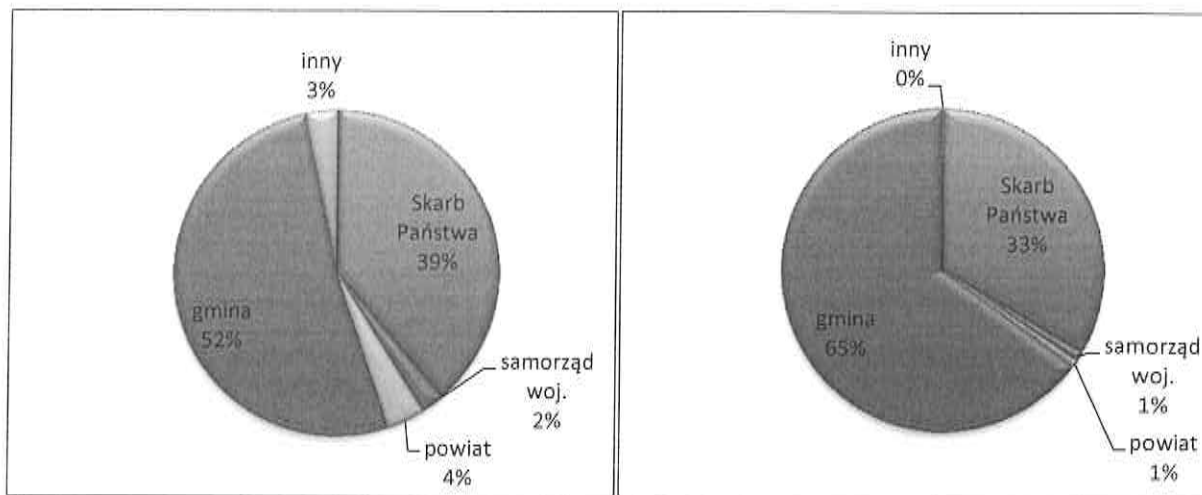
Wykres 17. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. lubelskie i lubuskie (wg stanu na maj 2015 roku)

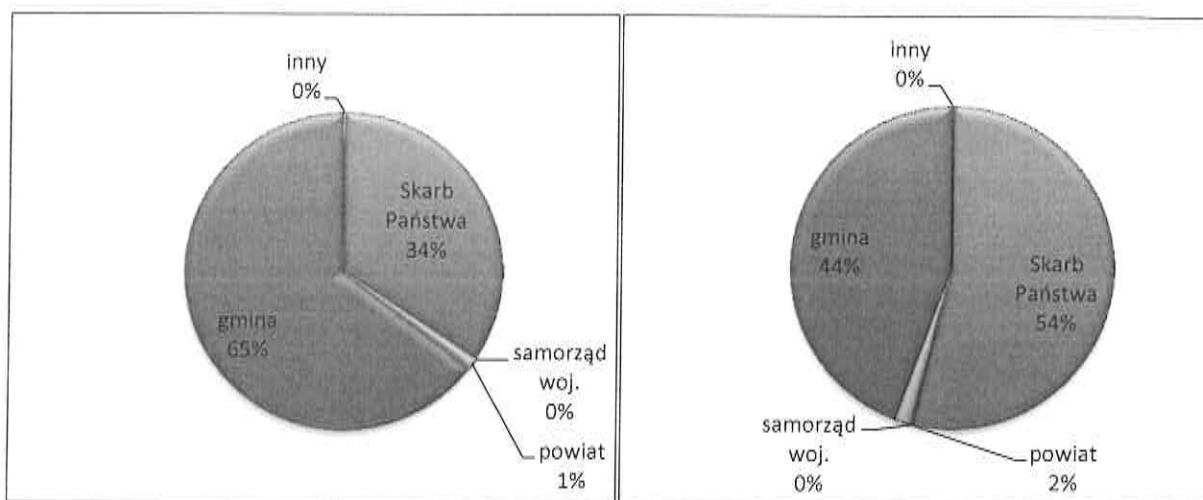
Wykres 18. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. łódzkie i małopolskie (wg stanu na maj 2015 roku)

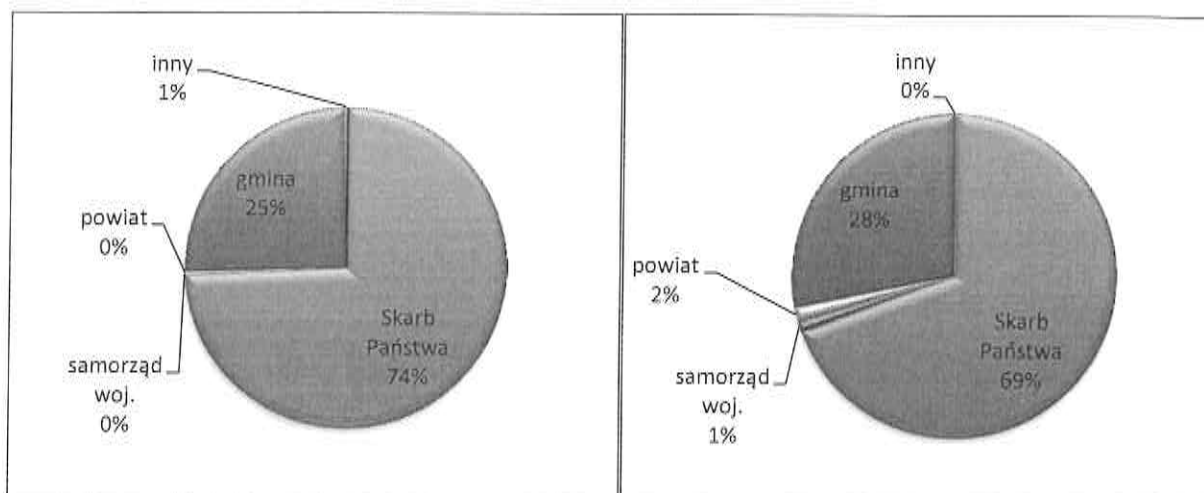
Wykres 19. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. mazowieckie i opolskie (wg stanu na maj 2015 roku)

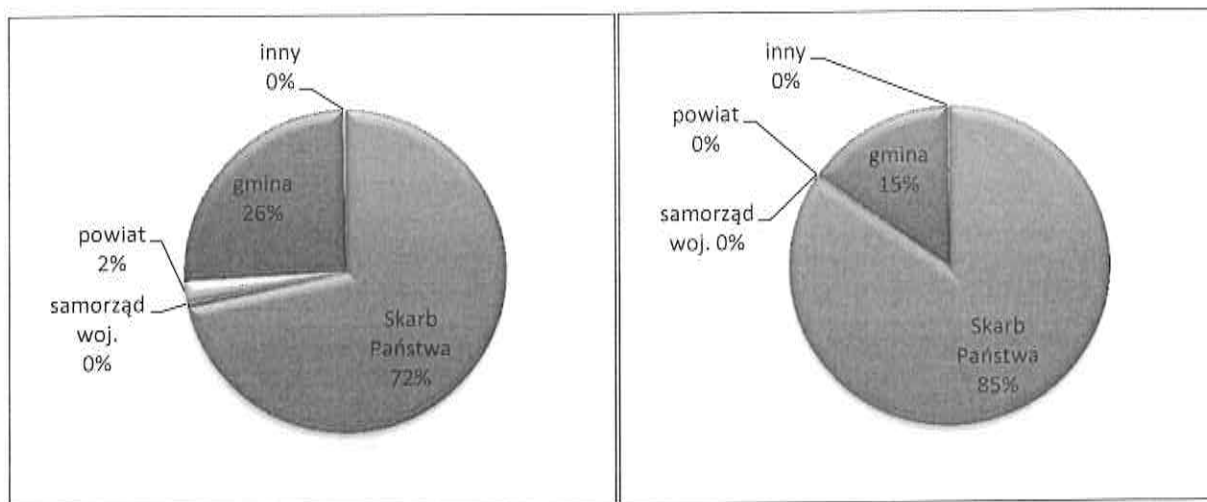
Wykres 20. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. podkarpackie i podlaskie (wg stanu na maj 2015 roku)

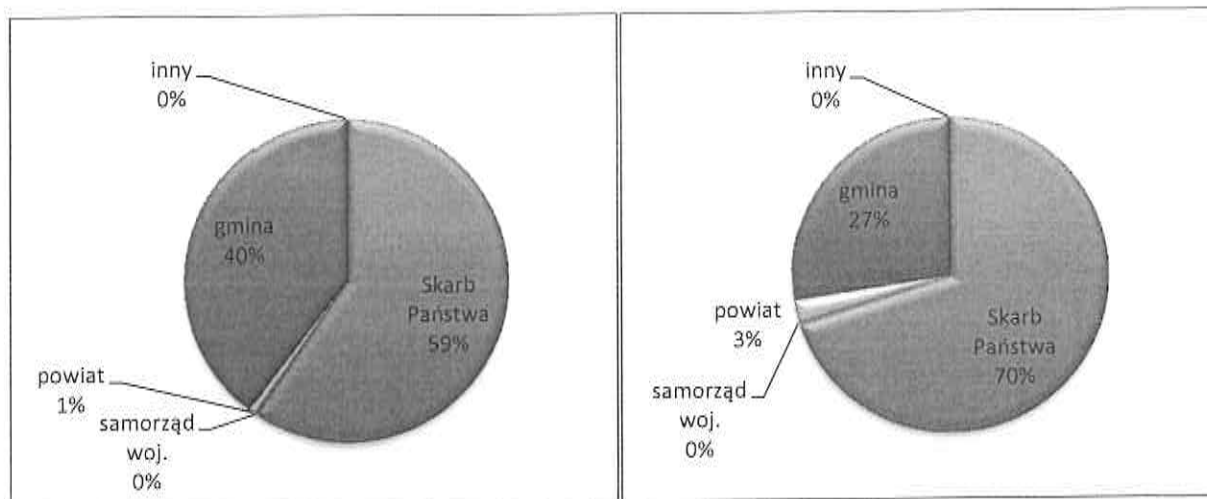
Wykres 21. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. pomorskie i świętokrzyskie (wg stanu na maj 2015 roku)

Wykres 22. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. śląskie i warmińsko-mazurskie (wg stanu na maj 2015 roku)

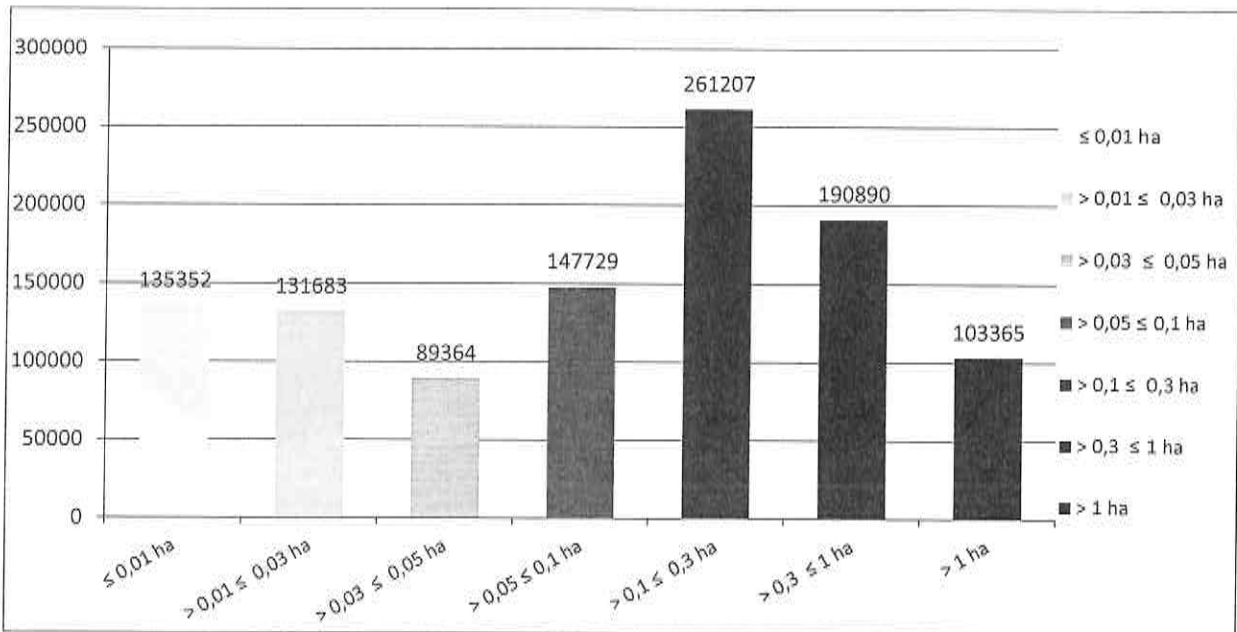

Wykres 23. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. wielkopolskie i zachodniopomorskie (wg stanu na maj 2015 roku)

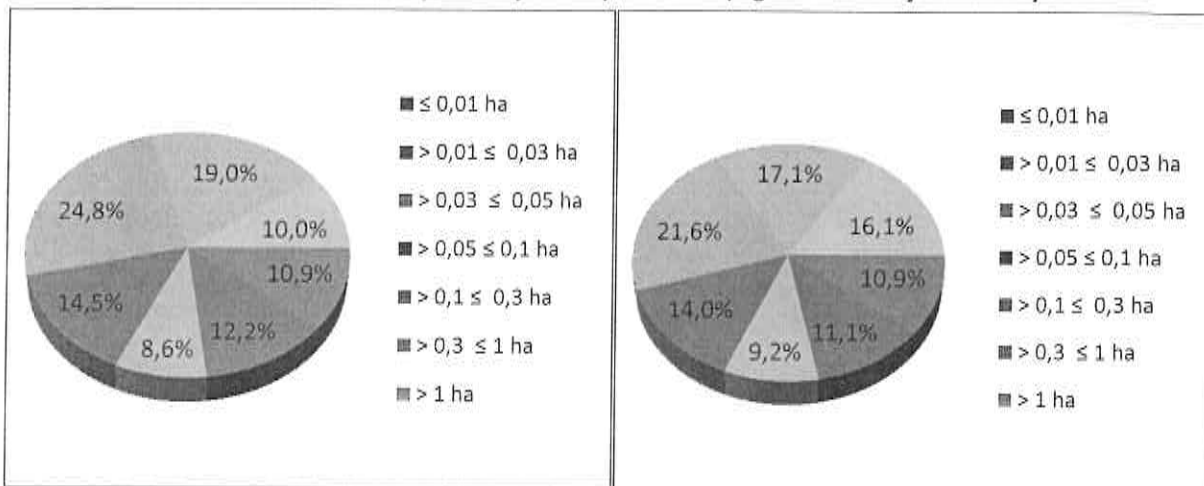

Jak wskazują poniższe wykresy, jednym z czynników wpływających na proces ujawniania prawa własności nieruchomości sektora publicznego jest duże rozdrobnienie działek i bardzo wysoki udział w nich działek o małej (poniżej 1 000 m²) lub bardzo małej (poniżej 300 m²) powierzchni. Na podstawie niżej przedstawionych wykresów dotyczących m.in. województw takich jak np. małopolskie, podkarpackie i śląskie stanowczo należy uwypuklić fakt, że wysoki udział tego typu działek bardzo mocno wpływa na czasochłonność i pracochłonność procesu regulowania stanów prawnych nieruchomości, z czym wiąże się też nieproporcjonalność ponoszonych kosztów w stosunku do ich wartości. Tym samym zwiększeniu ulega ogólny stopień nieujawnienia prawa własności Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego.

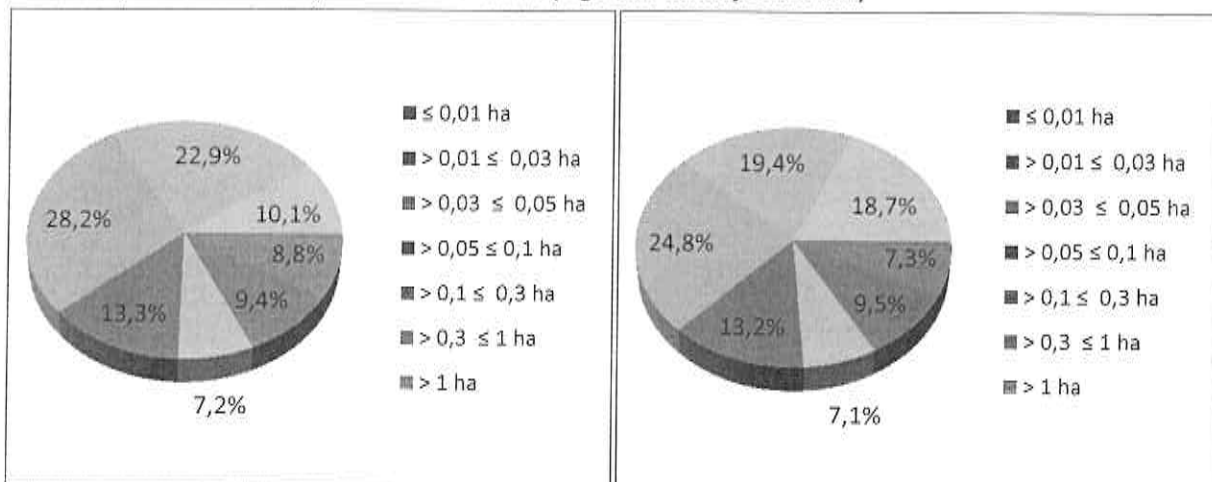
Wykres 24. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – Polska (wg stanu na maj 2015 roku)

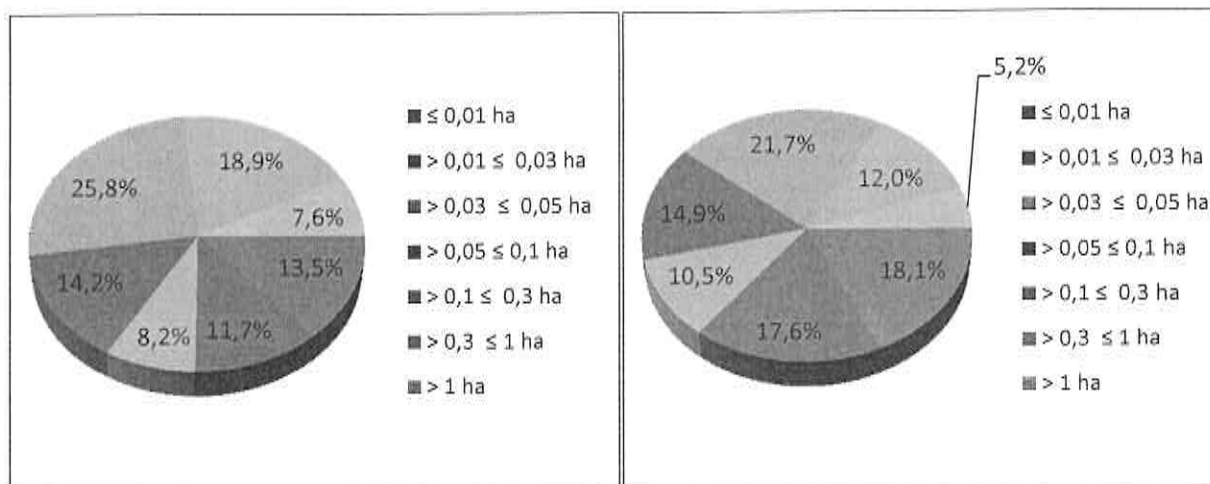
Wykres 25. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. dolnośląskie i kujawsko-pomorskie (wg stanu na maj 2015 roku)

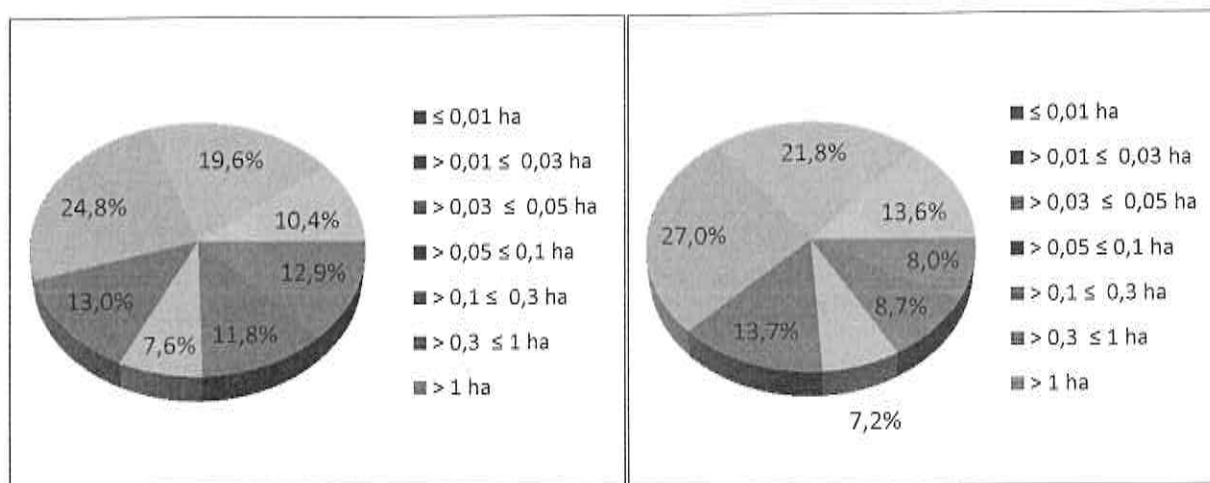
Wykres 26. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. lubelskie i lubuskie (wg stanu na maj 2015 roku)

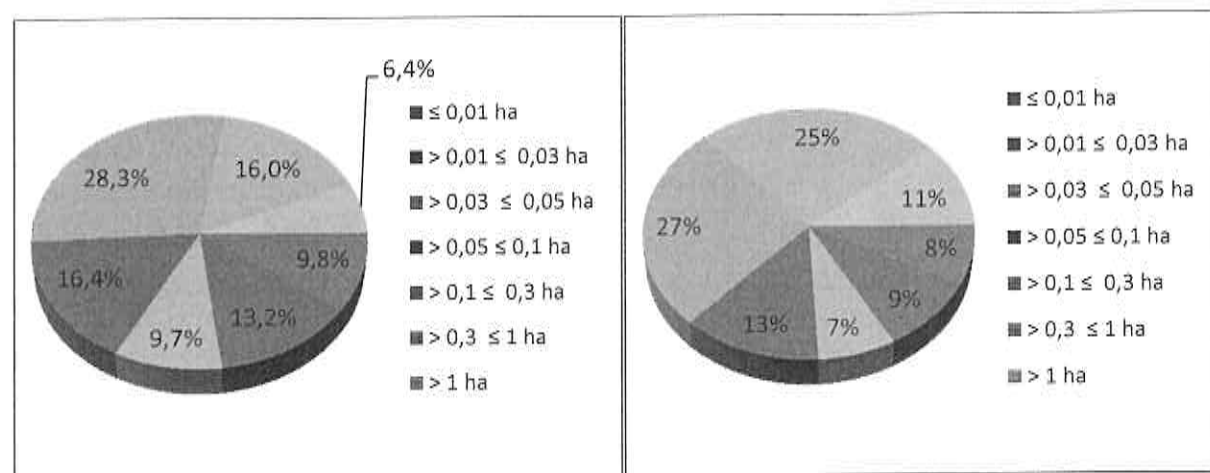
Wykres 27. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. łódzkie i małopolskie (wg stanu na maj 2015 roku)

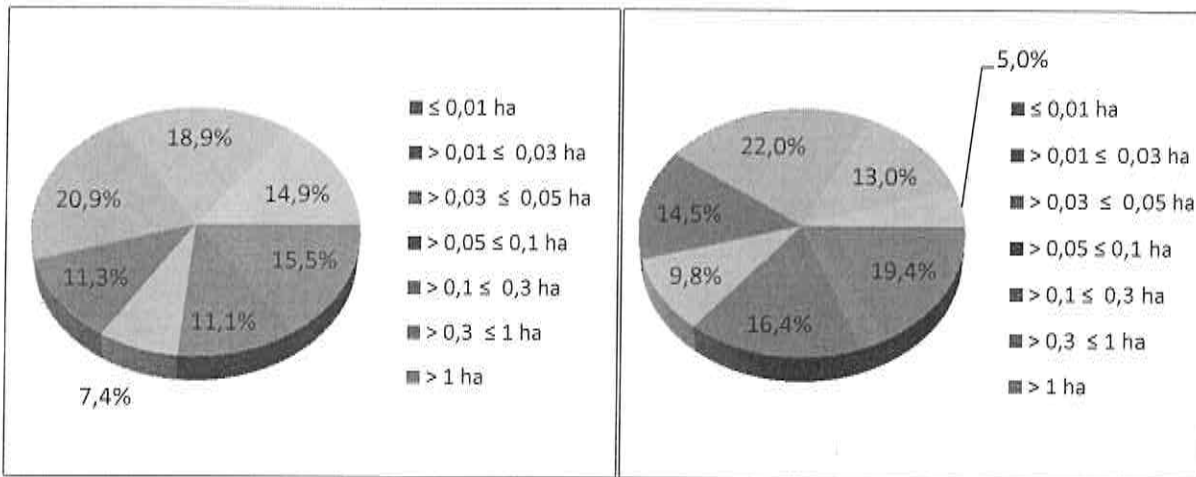
Wykres 28. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. mazowieckie i opolskie (wg stanu na maj 2015 roku)

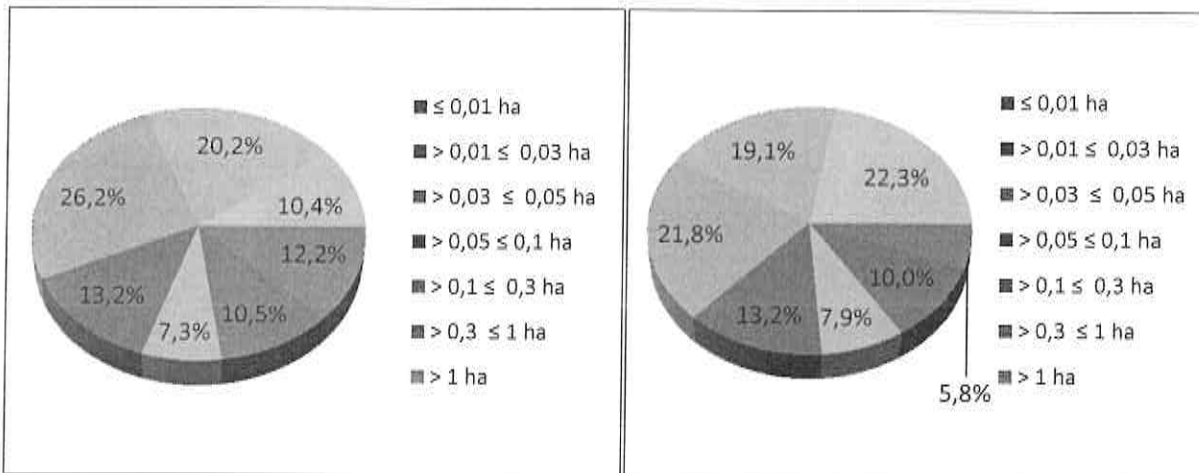
Wykres 29. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. podkarpackie i podlaskie (wg stanu na maj 2015 roku)

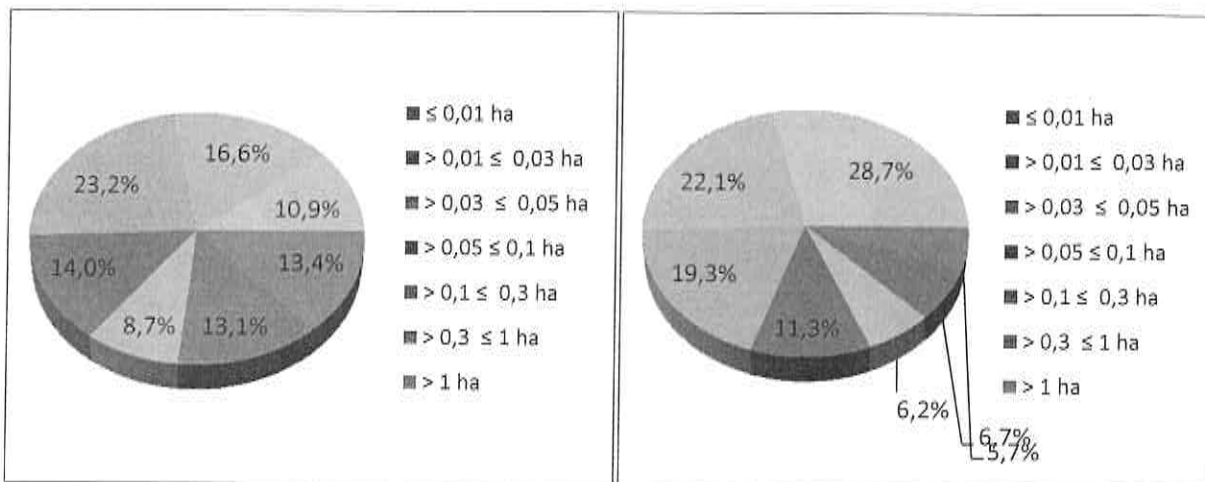
Wykres 30. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. pomorskie i śląskie (wg stanu na maj 2015 roku)

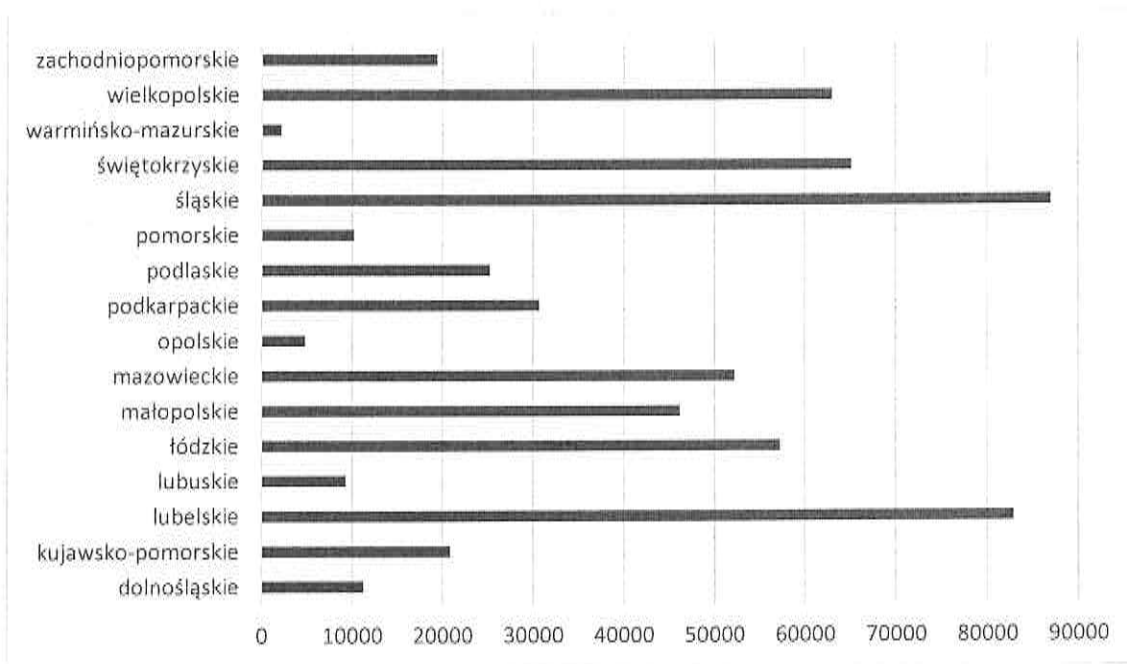
Wykres 31. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (wg stanu na maj 2015 roku)

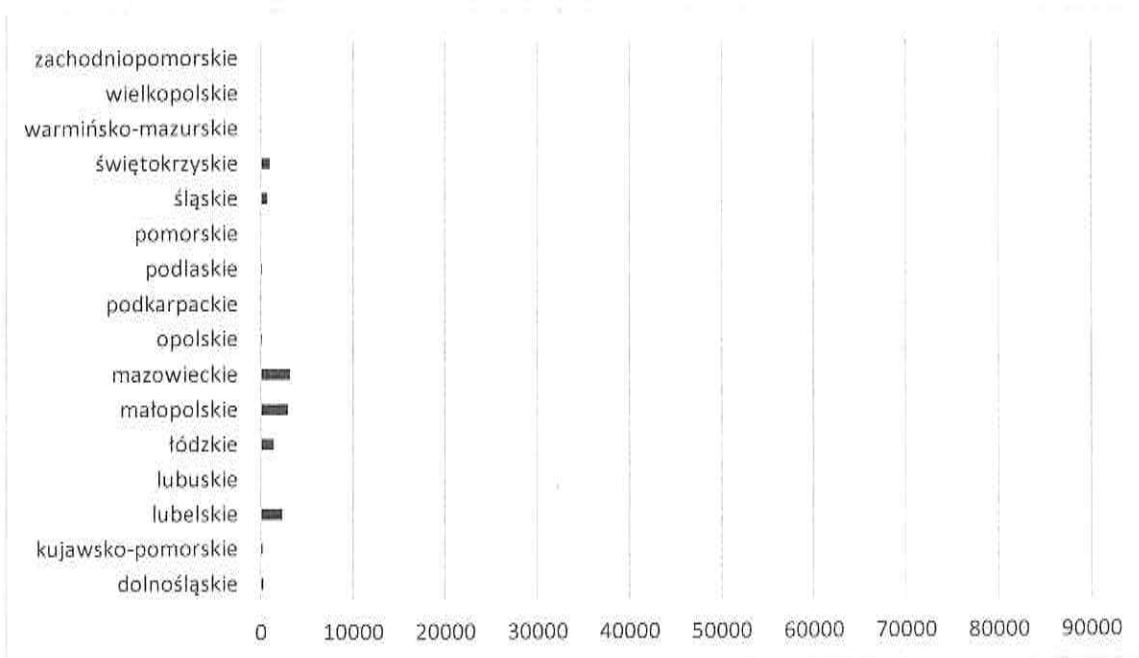
Wykres 32. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. wielkopolskie i zachodniopomorskie (wg stanu na maj 2015 roku)

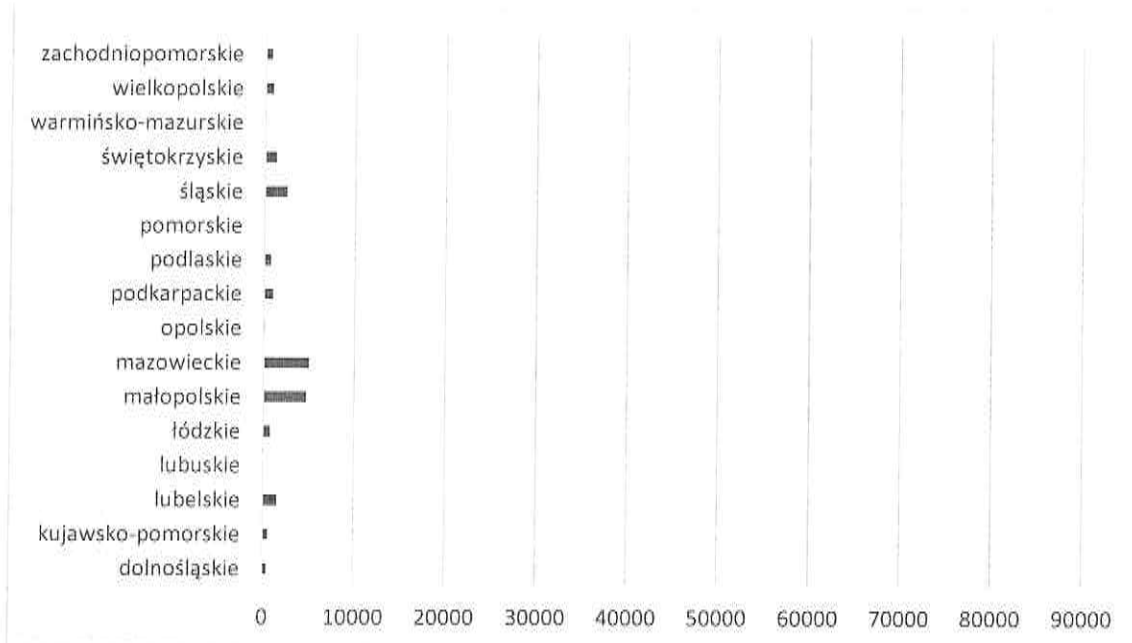
Wykres 33. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność Skarbu Państwa (wg stanu na maj 2015 roku)

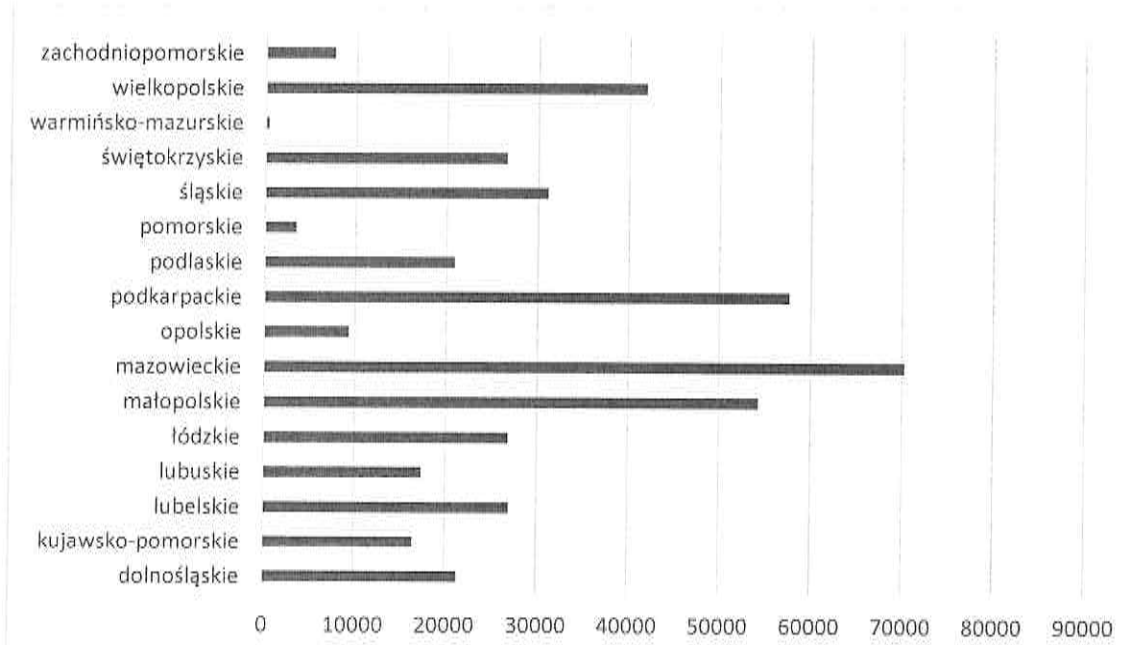
Wykres 34. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność samorządu województwa (wg stanu na maj 2015 roku)

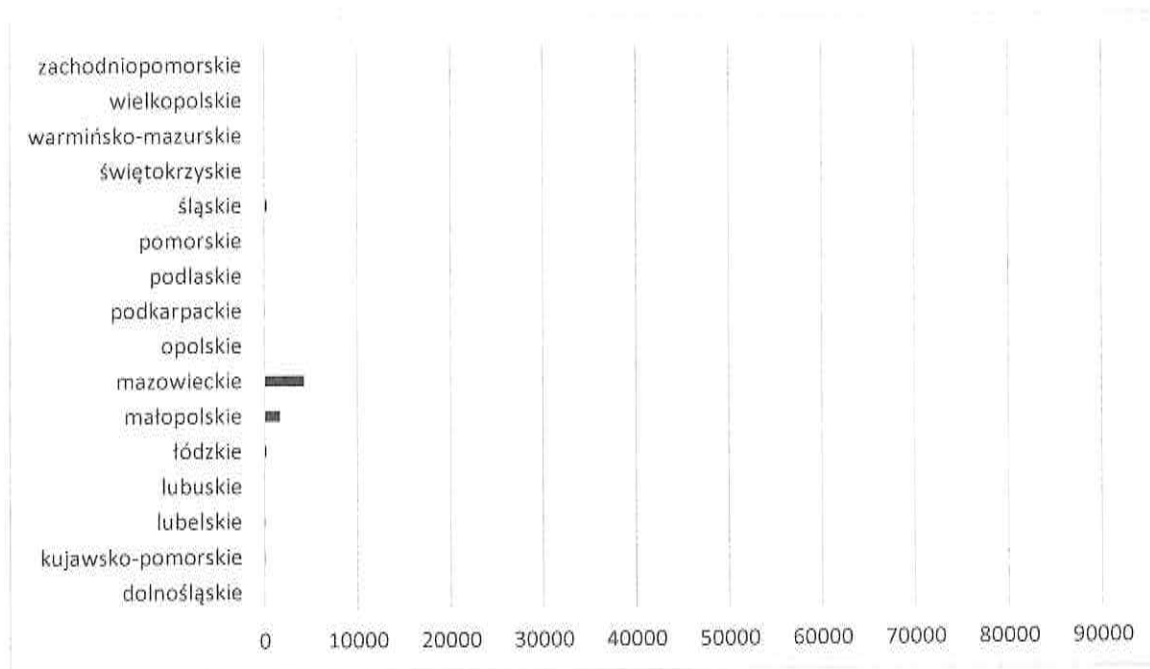
Wykres 35. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność powiatów (wg stanu na maj 2015 roku)

Wykres 36. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność gmin (wg stanu na maj 2015 roku)

Wykres 37. Liczba działek wchodzących w skład nieujawnionych nieruchomości zabudowanych (wg stanu na maj 2015 roku)

4. Finansowanie, w tym wydatki na realizację zadań wynikających z ustawy

Znowelizowana w 2012 roku ustawa generowała w latach 2012-2015 wydatki z budżetu państwa. Określone koszty powstały po stronie Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii i wynikały z potrzeby utrzymania systemu Integrującej Platformy Elektronicznej i potrzeby modernizacji infrastruktury teleinformatycznej, jak również po stronie wojewodów i wynikały one z potrzeby zapewnienia obsługi technicznej infrastruktury teleinformatycznej. W 2013 oraz 2014 roku szacunkowe koszty zostały określone na poziomie 3.367.000 zł brutto po stronie Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii oraz na poziomie 768.000 zł brutto po stronie wojewodów (48.000 zł dla każdego województwa). Koszty generowane przez ustawę zostały pokryte ze środków rezerwy celowej na uzupełnienie wydatków na gospodarkę nieruchomościami.

Jednocześnie trzeba wspomnieć, że w latach 2008 – 2010 na zadania wynikające z ustawy zostały przeznaczone z rezerw celowych i budżetów województw środki w łącznej wysokości 82.858.740 zł (w głównej mierze w postaci dotacji dla jednostek samorządu terytorialnego - 81 578 740 zł, GUGiK - 1 280 000 zł). W 2011 roku ze środków rezerwy celowej budżetu państwa zaplanowanej na uzupełnienie wydatków na gospodarkę nieruchomościami zostały przyznane środki w łącznej wysokości 10 611 595 zł na realizację zadań w zakresie ujawniania prawa własności w systemie ksiąg wieczystych.

III. Podsumowanie wyników realizacji ustawy

W celu zdiagnozowania problemów w największej mierze utrudniających ujawnienie prawa własności nieruchomości sektora publicznego, w szablonie dokumentu elektronicznego, o którym mowa w § 3 ust. 1 rozporządzenia z dnia 13 września 2012 r. w sprawie uzupełnienia i uaktualnienia zestawienia zbiorczego nieruchomości Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego dla obszaru całego kraju, umieszczono kolumnę nr 21 - Inne informacje niezbędne do ustalenia stanu prawnego nieruchomości.

Na podstawie zebranych informacji wymienić można najistotniejsze i najczęściej wskazywane przez podmioty sprawozdające trudności w realizacji obowiązku ujawnienia w systemie ksiąg wieczystych praw właścicielskich, w tym:

- 1) brak środków finansowych na regulację stanów prawnych,
- 2) specyfika nieruchomości zajętych pod rowy melioracyjne (działki pod rowami melioracyjnymi często są wliczane do działek sąsiednich), cieki wodne (kosztowna regulacja linii wodnej cieków, brak wydzielenia cieków z działki, potoki górskie okresowo zmieniające swój bieg), wody płynące i stojące, wały przeciwpowodziowe,
- 3) brak dokumentów źródłowych stwierdzających nabycie prawa własności nieruchomości lub zniszczenie istniejących dokumentów, nieczytelność bądź sporządzenie w języku innym niż polski,
- 4) prowadzone postępowania administracyjne lub sądowe, mające wpływ na stan prawny nieruchomości (np. w sprawie uwłaszczenia nieruchomości, uchylecia decyzji komunalizacyjnej, o zwrot nieruchomości),
- 5) zapisy w ewidencji gruntów i budynków (niewłaściwy sposób nadania numeracji działkom po przeprowadzeniu podziału działki, brak numerów działek w ewidencji gruntów i budynków wykazanych w księgach wieczystych),
- 6) odrzucenie przez sąd rejonowy wniosku o założenie księgi wieczystej lub wpis w księdze wieczystej bądź kompletowanie dokumentów niezbędnych do złożenia wniosku,
- 7) trudności z ustaleniem współwłaściciela będącego osobą fizyczną lub ustaleniu jego danych adresowych, a w konsekwencji brak możliwości kontaktu,
- 8) błędy w decyzjach, orzeczeniach, na podstawie których nastąpiło nabycie własności nieruchomości (błędy dotyczą nazwisk właścicieli, numerów działek oraz ich powierzchni),
- 9) rozbieżności między zapisami w ewidencji gruntów i budynków oraz księdze wieczystej (rozbieżności dotyczące powierzchni działek oraz ich numerów pomiędzy ewidencją gruntów i budynków a księgą wieczystą), między zapisami w KW, a decyzjami stanowiącymi podstawę dokonania wpisu, niezgodność KW ze stanem faktycznym,
- 10) konieczność przeprowadzenia modernizacji ewidencji gruntów i budynków, prac geodezyjnych - podziałów, wydzielenia działek ewidencyjnych, pomiarów, wznowienia granic, opracowania dokumentacji geodezyjnej,
- 11) nieuregulowane sprawy spadkowe (śmierć właścicieli i brak ustalenia spadkobierców w przypadku współwłasności ze Skarbem Państwa, roszczenia właścicieli w stosunku do działek zajętych przez Skarb Państwa w wyniku zasiedzenia),
- 12) nieruchomości zajęte pod drogi (przejęcie działek ewidencyjnych o nieuregulowanym stanie prawnym pod drogi),
- 13) samoistne posiadanie nieruchomości,
- 14) uchylene, zmiana oraz stwierdzenie nieważności decyzji stanowiącej podstawę nabycia nieruchomości,
- 15) zasiedzenie przez osoby fizyczne.

Ponadto wskazywano na okoliczność złożenia wniosku o założenie księgi wieczystej lub wpis w księdze wieczystej, który nie został jeszcze rozpatrzony. Jako przyczyny nieujawnienia prawa własności wymieniano także konieczność sprostowania błędów w KW, wykreślenie działek z ewidencji gruntów i budynków, postępowanie wyjaśniające w sprawach ewidencji gruntów i budynków, prostujące wpisy w KW, wieloletnie zaniedbania i związaną z nimi dużą ilość nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym, wygaszenie trwałego zarządu przez starostę.

W ciągu okresu obowiązywania przepisów ustawy, sposób jej realizacji był przedmiotem zainteresowania nie tylko sprawującego nadzór Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, następnie Ministra Administracji i Cyfryzacji, ale również innych organów państwowych np. Najwyższej Izby Kontroli.

W zatwierdzonej w dniu 20 lutego 2012 roku *Informacji o wynikach kontroli „Zagospodarowanie nieruchomości stanowiących mienie województw i powiatów”¹⁴*, Najwyższa Izba Kontroli negatywnie oceniła wykonywanie przez właściwe organy objętych kontrolą województw samorządowych i powiatów, zadań z zakresu zagospodarowania nieruchomości stanowiących mienie tych jednostek. Wśród stwierdzonych nieprawidłowości wskazano, iż:

- prowadzone przez zarządy objętych kontrolą województw i powiatów ewidencje nieruchomości, nie pozwalały na uzyskanie rzetelnych informacji o wszystkich nieruchomościach tych jednostek, w szczególności o stanie prawnym nieruchomości, ich liczbie i powierzchni,
- skontrolowane urzędy marszałkowskie i starostwa powiatowe nie dysponowały pełnymi danymi dotyczącymi nieruchomości województw i powiatów o nieuregulowanym stanie prawnym,
- niezgodne ze stanem faktycznym dane zawarte w prowadzonych przez starostów ewidencjach gruntów i budynków, uniemożliwiały prawidłowe sporządzenie powiatowych wykazów nieruchomości oraz zbiorczych zestawień nieruchomości – wojewódzkich i krajowego,
- marszałkowie i starostowie objętych kontrolą województw i powiatów nie zrealizowali do dnia 19 listopada 2009 roku ustawowego obowiązku złożenia wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności wszystkich nieruchomości.

Także w *Informacji o wynikach kontroli „Regulowanie stanu prawnego nieruchomości zajętych pod drogi gminne”¹⁵*, zatwierdzonej w dniu 25 marca 2014 roku, Najwyższa Izba Kontroli stwierdziła, że wejście w życie w 2007 roku ustawy ujawniającej miało zmobilizować organy odpowiedzialne za gospodarowanie nieruchomościami do kompleksowego zinwentaryzowania nieruchomości, tj. ustalenia rzeczywistego stanu posiadania nieruchomości. Jak wyjaśniono, kontrola wykazała, że pomimo zintensyfikowanych prac, nadal znaczna część nieruchomości zajętych pod drogi gminne ma nieuregulowany stan prawny lub prawo własności gmin nie zostało ujawnione w księgach wieczystych. W pierwszej kolejności wójtowie regulowali stan prawny tych nieruchomości, których dokumentacja nie budziła wątpliwości, natomiast w pozostałych przypadkach wójtowie nie podejmowali żadnych działań lub podejmowali je po upływie długich okresów. Dotyczy to szczególnie nieruchomości przejętych na podstawie ustawy z dnia 13 października 1998 r. – *Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną*¹⁶ i ustawy z dnia 10 maja 1990 r. – *Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych*¹⁷. W *Informacji* stwierdzono, że uregulowanie stanów prawnych tych nieruchomości z uwagi na upływ czasu, jest skomplikowane, ale nie niemożliwe.

Informacja NIK wskazywała, że proces regulowania stanu prawnego nieruchomości i ujawniania prawa własności gmin w księgach wieczystych przebiegał sprawniej w odniesieniu do nieruchomości przejętych pod bieżące inwestycje. Skoncentrowanie się na bieżącej działalności – jak wyjaśnili wójtowie – wynika z ograniczonych środków finansowych w budżetach gmin na ten cel. Zdaniem NIK istnieje potrzeba dokonania przez wójtów przeglądu (inventaryzacji) w celu określenia liczby i powierzchni nieruchomości wymagających uregulowania stanu prawnego oraz zaplanowania działań na najbliższe lata oraz środków w budżetach gmin.

Na posiedzeniu sejmowej Komisji do Spraw Kontroli Państwowej w dniu 8 listopada 2012 roku został uchwalony Dezyderat nr 4 do Prezesa Rady Ministrów w sprawie *podjęcia działań zapewniających racjonalne gospodarowanie nieruchomościami Skarbu Państwa*. Odnosił się on do *Informacji* Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli dotyczącej aktualizacji opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa. Jak wynika z treści Dezyderatu oraz załączonej kopii *Informacji* Najwyższej Izby Kontroli o wynikach kontroli, zasadnicze zastrzeżenia budziła rzetelność ewidencjonowania przez starostów nieruchomości Skarbu Państwa oraz niesystematyczne dokonywanie przez starostów aktualizacji opłat rocznych z tytułu użytkowania wieczystego. Jako przyczynę nierzetelnego ewidencjonowania nieruchomości Skarbu Państwa

¹⁴ LKI-4101-04-00/2010, LKI-4114-02-01/2011, nr ewid. 1/2011/P/10/139/LKI

¹⁵ KAP-4101-02-00/2013, nr ewid. 7/2014/P/13/015/KAP

¹⁶ Dz. U. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.

¹⁷ Dz. U. Nr 32, poz. 191, z późn. zm.

wskazywano brak określenia przepisami prawa formy prowadzenia tej ewidencji. Natomiast na niesystematyczne dokonywanie aktualizacji opłat rocznych, w ocenie starostów, wpływ miały zbyt niskie w stosunku do potrzeb otrzymywane środki finansowe, a także brak szczegółowych kryteriów określających, które nieruchomości w takiej sytuacji powinny podlegać procedurze aktualizacji w pierwszej kolejności.

Jak zatem wskazują powyższe dokumenty, realizacji ustawy towarzyszyły ogólne trudności związane z gospodarowaniem nieruchomościami, wynikające z braku środków finansowych, czy stopnia skomplikowania poszczególnych spraw. O ile problemy natury finansowej lub administracyjnej (np. czas oczekiwania na zakończenie postępowania warunkującego nabycie nieruchomości na własność SP lub jst) można zaliczyć do kwestii dających się rozwiązać w określonym, przeznaczonym na to czasie, to podmioty realizujące ustawę podały szereg problemów o charakterze strukturalnym. Należy w tym miejscu wspomnieć np. o nieruchomościach zajętych pod cieki wodne, czy drogi. Według organów realizujących przepisy ustawy, braki i niejasności systemu prawnego dotyczącego powyższych nieruchomości znacząco utrudniają i spowalniają proces ujawniania w księgach wieczystych prawa własności.

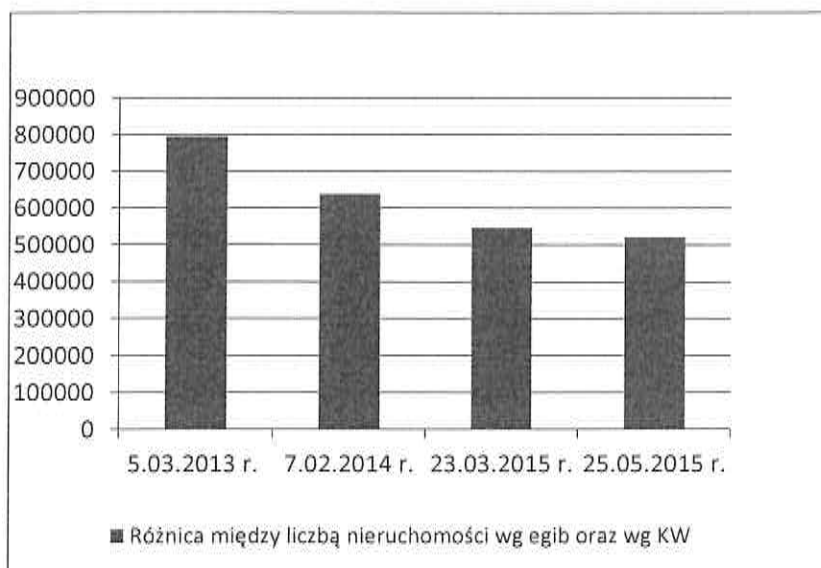
IV. Zakończenie

Ustawa była odpowiedzią na wyraźne braki i potrzeby w jednej z dziedzin gospodarowania nieruchomościami sektora publicznego, jaką jest ujawnianie w księgach wieczystych prawa ich własności. Co prawda, obok ustawy przyjętej w 2007 roku, mającej wyłącznie charakter porządkujący i epizodyczny, w polskim systemie prawa funkcjonuje szereg rozwiązań regulujących problematykę prowadzenia właściwej gospodarki nieruchomościami Skarbu Państwa i jednostek samorządu terytorialnego, jednak oceniając rezultaty jej realizacji, trzeba stwierdzić, że uchwalenie ustawy było krokiem w dobrym kierunku. Nakierowanie działań właściwych podmiotów na ujawnianie w księgach wieczystych prawa własności nieruchomości sektora publicznego podniosło poziom uregulowania ich stanu prawnego, tym samym poprawę ochrony praw właścicieli, czy poprawę jakości klimatu inwestycyjnego związanego z rynkiem nieruchomości.

Niepozbawiony znaczenia jest też instruktażowo-edukacyjny charakter ustawy, polegający na wytworzeniu i ustaleniu określonych stałych zachowań związanych z prawidłowym gospodarowaniem nieruchomościami sektora publicznego przez podmioty odpowiedzialne w tym zakresie. Realizacja ustawy przyczyniła się też do uzyskania realnego obrazu stanu ujawniania nieruchomości sektora publicznego w księgach wieczystych, istniejących zaległości, a także zdefiniowania problemów i ich źródeł wpływających na proces ujawniania.

Wzrost liczby zinwentaryzowanych nieruchomości (w dniu 5 marca 2013 roku – 2 023 681, w dniu 7 lutego 2014 roku – 2 039 975, w dniu 23 marca 2015 roku – 2 056 163, w dniu 25 maja 2015 roku – w wyniku korekty danych - 2 042 583), a także zmniejszenie się różnicy między liczbą nieruchomości sektora publicznego według ewidencji gruntów i budynków oraz według ksiąg wieczystych (w dniu 5 marca 2013 roku – 794 992, w dniu 7 lutego 2014 roku – 638 733, w dniu 23 marca 2015 roku – 546 711, w dniu 25 maja 2015 roku – 520 793), stanowią świadectwo prawidłowo podjętej decyzji o wdrożeniu w 2012 roku ulepszonych narzędzi wykonania postanowień ustawy. Malejąca różnica między liczbą nieruchomości sektora publicznego według EGiB oraz KW wskazuje na wzrost udziału nieruchomości ujawnionych w systemie ksiąg wieczystych. Wspomnianą pozytywną tendencję obrazuje poniższy wykres.

Wykres 38. Różnica między liczbą nieruchomości wg EGiB oraz wg KW

Średni w skali całego kraju stopień ujawnienia w księgach wieczystych prawa własności w odniesieniu do działek wchodzących w skład nieruchomości sektora publicznego wynosi 15,9%. Najwyższy stopień ujawnienia osiągnięto w województwie warmińsko-mazurskim – procent działek wchodzących w skład nieruchomości ujawnionych wynosi jedynie 0,7%. Najmniej korzystne dane charakteryzują województwo świętokrzyskie, w którym 41,6% działek wchodzących w skład nieruchomości nie zostało ujawnionych.

Ustawa nie była pozbawiona niedoskonałości, które ujawniły się w okresie jej funkcjonowania. Były wśród nich np. określone w początkowej wersji ustawy terminy przewidziane na wypełnienie określonych zadań, nie uwzględniające zarazem skali problemu ujawnienia nieruchomości państwowych i samorządowych w Polsce. W pierwotnym brzmieniu ustawy zabrakło także wskazania narzędzi technicznych pozwalających na stworzenie złożonej bazy danych nieruchomości czy wypełnianie obowiązku sprawozdawczości już od początkowego etapu realizacji ustawy. Jednakże poprzez dwukrotne nowelizowanie przepisów ustawy m.in. w wymienionych kwestiach, podjęto próbę osiągnięcia możliwie największych efektów.

Ze względu na opisane w niniejszej informacji okoliczności utrudniające pełne zrealizowanie przepisów ustawy, czynności prowadzące do ujawnienia prawa własności nieruchomości sektora publicznego wykonywane były etapami, w miarę posiadanych środków finansowych, o czym informowali wojewodowie. Trzeba jednak podkreślić, że ustawa z dnia 7 września 2007 roku wyznaczała na wypełnienie określonych zadań terminy, których upływ nie oznacza wygaśnięcia obowiązków wynikających z innych ustaw dotyczących prawidłowego gospodarowania nieruchomościami sektora publicznego. W dalszym ciągu zgodnie z art. 23 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 roku *o gospodarce nieruchomościami* dla poszczególnych zasobów nieruchomości należy prowadzić ewidencję nieruchomości zgodnie z katastrzem nieruchomości. Właściwe podmioty również w zakresie swoich ustawowych obowiązków (art. 35 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 roku *o księgach wieczystych i hipotece*) składać będą wnioski o ujawnienie swojego prawa w księdze wieczystej.

Jak wskazują sygnały dochodzące od organów zaangażowanych w realizację ustawy, zdiagnozowany problem dotyczący braku ujawnienia prawa własności nieruchomości sektora publicznego, stanowi jedynie jeden z czynników mających wpływ na polski system gospodarowania nieruchomościami. Wnioski powstałe w wyniku analizy wykazu nieruchomości, dla których nie złożono wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności, wskazują, że dalsze zwiększanie stopnia ujawnienia prawa własności nieruchomości sektora publicznego będzie możliwe dzięki całościowemu uregulowaniu kwestii gospodarowania nieruchomościami.

Rekomendacje

Jak już wskazano w Informacji dla Rady Ministrów przedłożonej w marcu 2014 roku, ze względu na złożoność powyższej problematyki rekomenduje się poddanie wykazu nieruchomości, o którym mowa w art. 4a ust. 5 ustawy, a także niniejszej Informacji, analizie przez Zespół do spraw Rządowego Programu Rozwoju Zintegrowanego Systemu Informacji o Nieruchomościach. Zintegrowany system informacji o nieruchomościach (ZSIN), o którym mowa w art. 24b ust. 1 ustawy z dnia 17 maja 1989 r. *Prawo geodezyjne i kartograficzne*, to zespół rozwiązań prawnych, organizacyjnych i technicznych zapewniający szybki dostęp do informacji o nieruchomościach, gromadzonych w ewidencjach i rejestrach publicznych. Ponieważ kwestia regulowania stanu prawnego nieruchomości stanowi zagadnienie wieloaspektowe, wychodzące poza zbiór kompetencji ministra właściwego do spraw administracji publicznej, zasadnym jest zaangażowanie szerszego grona międzyresortowego w celu znalezienia rozwiązań w odniesieniu do wykazu nieruchomości, dla których nie zostały złożone wnioski o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności.

Zatem niezależnie od uzyskanych wyników, do pełnej realizacji celów, dla których osiągnięcia przyjęto ustawę z 7 września 2009 roku, wymagane może być podjęcie sprofilowanych działań faktycznych bądź przygotowanie bardziej kompleksowych rozwiązań, w tym np. w postaci dodatkowych regulacji ustawowych.

Spis tabel i wykresów:

Tabela 1. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych, dla których złożono wnioski (wg stanu na luty 2015 roku)	10
Tabela 2. Zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju w ujęciu sumarycznym (wg stanu na dzień 23 marca 2015 roku).....	15
Tabela 3. Zestawienie zbiorcze nieruchomości dla obszaru całego kraju w ujęciu sumarycznym (wg stanu na dzień 25 maja 2015 roku).....	15
Tabela 4. Działki wchodzące w skład nieruchomości nieujawnionych - ogółem (wg stanu na luty 2015 roku) ...	16
Tabela 5. Działki wchodzące w skład nieruchomości nieujawnionych - bez wniosków (wg stanu na luty 2015 roku).....	17
Tabela 6. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych (2014 – 2015 rok)	20
Tabela 7. Procentowy udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych (2014 – 2015 rok) .	20

Wykres 1. Stosunek liczby działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych do ujawnionych w podziale na typ właściciela - ogółem (wg stanu na luty 2015 roku).....	18
Wykres 2. Stosunek liczby działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych do ujawnionych w podziale na typ właściciela – bez wniosków (wg stanu na luty 2015 roku)	18
Wykres 3. Stosunek liczby działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych do ujawnionych w podziale na typ właściciela – bez wniosków (wg stanu na maj 2015 roku)	19
Wykres 4. Liczba nieruchomości nieujawnionych (2012 – 2015 rok)	19
Wykres 5. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na województwa (wg stanu na maj 2015 roku)	22
Wykres 6. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – Polska (wg stanu na luty 2015 roku)	22
Wykres 7. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. dolnośląskie i kujawsko-pomorskie (wg stanu na luty 2015 roku).....	23
Wykres 8. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. lubelskie i lubuskie (wg stanu na luty 2015 roku)	23
Wykres 9. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. łódzkie i małopolskie (wg stanu na luty 2015 roku)	23
Wykres 10. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. mazowieckie i opolskie (wg stanu na luty 2015 roku).....	24
Wykres 11. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. podkarpackie i podlaskie (wg stanu na luty 2015 roku).....	24
Wykres 12. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. pomorskie i świętokrzyskie (wg stanu na luty 2015 roku)	24
Wykres 13. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. śląskie i warmińsko-mazurskie (wg stanu na luty 2015 roku)	25
Wykres 14. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. wielkopolskie i zachodniopomorskie (wg stanu na luty 2015 roku).....	25
Wykres 15. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – Polska (wg stanu na maj 2015 roku)	25
Wykres 16. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. dolnośląskie i kujawsko-pomorskie (wg stanu na maj 2015 roku)	26
Wykres 17. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. lubelskie i lubuskie (wg stanu na maj 2015 roku)	26
Wykres 18. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. łódzkie i małopolskie (wg stanu na maj 2015 roku)	26
Wykres 19. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. mazowieckie i opolskie (wg stanu na maj 2015 roku)	27
Wykres 20. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. podkarpackie i podlaskie (wg stanu na maj 2015 roku)	27
Wykres 21. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. pomorskie i świętokrzyskie (wg stanu na maj 2015 roku).....	27

Wykres 22. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. śląskie i warmińsko-mazurskie (wg stanu na maj 2015 roku)	28
Wykres 23. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale na typ właściciela – woj. wielkopolskie i zachodniopomorskie (wg stanu na maj 2015 roku).....	28
Wykres 24. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – Polska (wg stanu na maj 2015 roku)	29
Wykres 25. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. dolnośląskie i kujawsko-pomorskie (wg stanu na maj 2015 roku)	29
Wykres 26. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. lubelskie i lubuskie (wg stanu na maj 2015 roku).....	29
Wykres 27. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. łódzkie i małopolskie (wg stanu na maj 2015 roku)	30
Wykres 28. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. mazowieckie i opolskie (wg stanu na maj 2015 roku).....	30
Wykres 29. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. podkarpackie i podlaskie (wg stanu na maj 2015 roku)	30
Wykres 30. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. pomorskie i śląskie (wg stanu na maj 2015 roku)	31
Wykres 31. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. świętokrzyskie i warmińsko-mazurskie (wg stanu na maj 2015 roku)	31
Wykres 32. Udział działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych w podziale wg kryterium wielkości powierzchni – woj. wielkopolskie i zachodniopomorskie (wg stanu na maj 2015 roku).....	31
Wykres 33. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność Skarbu Państwa (wg stanu na maj 2015 roku).....	32
Wykres 34. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność samorządu województwa (wg stanu na maj 2015 roku)	32
Wykres 35. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność powiatów (wg stanu na maj 2015 roku)	33
Wykres 36. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych stanowiących własność gmin (wg stanu na maj 2015 roku)	33
Wykres 37. Liczba działek wchodzących w skład nieruchomości nieujawnionych zabudowanych (wg stanu na maj 2015 roku)	34
Wykres 38. Różnica między liczbą nieruchomości wg EGIB oraz wg KW	38

Załącznik nr 1

Sporządzony na podstawie art. 4a ust. 5 ustawy wykaz nieruchomości, dla których nie złożono wniosków o ujawnienie w księgach wieczystych prawa własności (według stanu na luty 2015 roku)

Województwo	Powiat	Liczba działek nieujawnionych						Liczba działek ujawnionych	Liczba działek ogółem (wszystkich)	% ujawnionych
		Skarb Państwa	samorząd województwa	powiat	gmina	inny	ogółem			
dolnośląskie	Jelenia Góra	27	15	0	0	0	42	13644	13686	93,55%
dolnośląskie	Legnica	0	0	0	2	0	2	15710	15712	
dolnośląskie	Wrocław	528	139	0	68	0	735	47005	47740	
dolnośląskie	bolesławiecki	99	0	0	14	0	113	27160	27273	
dolnośląskie	dzierżoniowski	326	0	0	1649	0	1975	21548	23523	
dolnośląskie	górowski	1101	0	0	241	0	1342	17051	18393	
dolnośląskie	gólgowski	19	0	0	4	0	23	11746	11769	
dolnośląskie	jaworski	8	0	0	0	0	8	14917	14925	
dolnośląskie	jeleniogórski	2	0	0	97	0	99	20264	20363	
dolnośląskie	kamiennogórski	364	1	0	2	0	367	14417	14784	
dolnośląskie	kłodzki	343	31	0	3761	0	4135	51585	55720	
dolnośląskie	legnicki	39	0	0	1098	0	1137	20269	21406	
dolnośląskie	lubański	245	0	0	7	0	252	22218	22470	
dolnośląskie	lubiński	249	1	0	5	0	255	23478	23733	
dolnośląskie	lwówecki	3577	2	356	1775	0	5710	18534	24244	
dolnośląskie	milicki	115	0	0	2634	0	2749	9608	12357	
dolnośląskie	oleśnicki	477	0	3	63	0	543	23173	23716	
dolnośląskie	oławski	318	0	9	1052	0	1379	11237	12616	
dolnośląskie	polkowicki	5	0	0	57	0	62	20852	20914	
dolnośląskie	strzeliński	1358	0	0	118	0	1476	7964	9440	
dolnośląskie	trzebnicki	2655	2	39	52	0	2748	21227	23975	
dolnośląskie	wałbrzyski	425	7	7	3469	0	3908	29822	33730	
dolnośląskie	wołowski	29	0	0	0	0	29	20672	20701	
dolnośląskie	wrocławski	3199	31	276	727	0	4233	24973	29206	
dolnośląskie	zgorzelecki	520	41	9	2151	1	2722	24139	26861	
dolnośląskie	ząbkowicki	43	1	0	202	0	246	22372	22618	
dolnośląskie	złotoryjski	528	2	2	1610	0	2142	13889	16031	
dolnośląskie	średzki	687	3	0	80	0	770	14614	15384	
dolnośląskie	świdnicki	1703	4	36	1264	0	3007	28371	31378	
ogólne		18989	280	737	22202	1	42209	612459	654668	
kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz	5	0	0	414	37	456	19626	20082	
kujawsko-pomorskie	Grudziądz	73	0	0	2	13	88	5560	5648	
kujawsko-pomorskie	Toruń	294	1	2	50	5	352	19546	19898	
kujawsko-pomorskie	Włocławek	1104	3	2	22	18	1149	9275	10424	
kujawsko-pomorskie	aleksandrowski	1123	44	4	2774	0	3945	5202	9147	
kujawsko-pomorskie	brodnicki	1651	3	194	2968	0	4816	10339	15155	
kujawsko-pomorskie	bydgoski	1094	0	8	940	0	2042	21550	23592	
kujawsko-pomorskie	chełmiński	447	0	2	35	4	488	8469	8957	
kujawsko-pomorskie	golubsko-dobrzyński	303	119	16	444	0	882	7029	7911	
kujawsko-pomorskie	grudziądzki	135	0	1	180	0	316	9539	9855	

kujawsko-pomorskie	inowrocławski	355	1	0	503	1	860	10710	11570	
kujawsko-pomorskie	lipnowski	3121	1	3	5146	0	8271	7050	15321	
kujawsko-pomorskie	mogileński	492	0	1	873	0	1366	7409	8775	
kujawsko-pomorskie	nakielski	2709	0	0	91	0	2800	14789	17589	
kujawsko-pomorskie	radziejowski	654	2	14	516	0	1186	5068	6254	
kujawsko-pomorskie	rypiński	1329	4	282	3025	0	4640	5373	10013	
kujawsko-pomorskie	sępoleński	525	0	0	44	0	569	10991	11560	
kujawsko-pomorskie	toruński	1694	1	6	170	1	1872	12523	14395	
kujawsko-pomorskie	tucholski	509	0	0	35	0	544	13580	14124	
kujawsko-pomorskie	wąbrzeski	0	0	0	176	0	176	7265	7441	
kujawsko-pomorskie	włocławski	1126	0	67	179	0	1372	10496	11868	
kujawsko-pomorskie	świecki	1412	0	0	635	0	2047	23968	26015	
kujawsko-pomorskie	żniński	705	33	0	170	0	908	12411	13319	
ogólne		20860	212	602	19392	79	41145	257768	298913	
lubelskie	Biała Podlaska	143	0	0	41	0	184	4654	4838	
lubelskie	Chelm	300	2	0	7	8	317	2866	3183	
lubelskie	Lublin	1080	12	1	14	77	1184	15231	16415	
lubelskie	Zamość	569	0	0	630	1	1200	2573	3773	
lubelskie	białski	10829	0	46	575	2	11452	32218	43670	
lubelskie	biłgorajski	4288	31	124	2964	0	7407	19935	27342	
lubelskie	chełmski	4175	2	60	774	0	5011	15966	20977	
lubelskie	hrubieszowski	2367	4	3	1331	0	3705	9839	13544	
lubelskie	janowski	1282	13	392	3074	2	4763	4598	9361	
lubelskie	krasnostawski	5679	39	339	2900	0	8957	16238	25195	
lubelskie	kraśnicki	4238	10	27	1525	0	5800	9302	15102	
lubelskie	lubartowski	5703	2	0	119	0	5824	21217	27041	
lubelskie	lubelski	4522	11	23	1188	0	5744	11877	17621	71,42%
lubelskie	opolski	3397	1	0	54	0	3452	9549	13001	
lubelskie	parczewski	3796	14	0	1056	0	4866	9590	14456	
lubelskie	puławski	4446	155	90	254	7	4952	15533	20485	
lubelskie	radzyński	3938	49	0	142	0	4129	8933	13062	
lubelskie	rycki	1307	0	2	12	0	1321	7541	8862	
lubelskie	tomaszowski	4248	5	0	3316	0	7569	15426	22995	
lubelskie	włodawski	2593	3	29	329	0	2954	14682	17636	
lubelskie	zamojski	11593	1458	234	4782	0	18067	18629	36696	
lubelskie	lukowski	3458	78	77	153	1	3767	12221	15988	
lubelskie	łęczyński	1986	434	110	1708	0	4238	7697	11935	
lubelskie	świdnicki	168	0	0	1	0	169	6131	6300	
ogólne		86105	2323	1557	26949	98	117032	292446	409478	
lubuskie	Gorzów Wielkopolski	21	0	0	7	0	28	14686	14714	
lubuskie	Zielona Góra	0	0	0	0	0	0	10540	10540	
lubuskie	gorzowski	1476	0	3	1682	0	3161	19933	23094	
lubuskie	krośnieński	1135	7	112	3586	0	4840	17133	21973	
lubuskie	międzyrzecki	3418	8	408	1850	5	5689	15093	20782	
lubuskie	nowosolski	1158	49	0	3808	0	5015	21096	26111	
lubuskie	strzelecko - drezdenecki	255	0	1	234	0	490	22011	22501	
lubuskie	suleciński	2054	3	0	2104	0	4161	11318	15479	
lubuskie	słubicki	154	0	0	159	0	313	16150	16463	
lubuskie	wschowski	498	7	0	1392	0	1897	10940	12837	87,63%

lubuskie	zielonogórski	270	12	5	3399	0	3686	35012	38698	
lubuskie	świebodziński	704	0	0	738	0	1442	16078	17520	
lubuskie	żagański	35	1	0	349	0	385	24536	24921	
lubuskie	żarski	2769	45	10	4036	0	6860	34327	41187	
ogólne		13947	132	539	23344	5	37967	268853	306820	
łódzkie	Piotrków Trybunalski	144	0	30	75	21	270	1997	2267	
łódzkie	Skierniewice	230	3	2	102	0	337	3896	4233	
łódzkie	bełchatowski	9893	4	0	1162	0	11059	38326	49385	
łódzkie	brzeziński	51	78	6	1	7	143	3185	3328	
łódzkie	kutnowski	745	38	2	1651	0	2436	6668	9104	
łódzkie	opoczyński	3385	3	8	393	0	3789	21381	25170	
łódzkie	pabianicki	2334	1	0	883	32	3250	13927	17177	
łódzkie	pajęczański	2675	11	1	2179	1	4867	7215	12082	
łódzkie	piotrkowski	10057	0	1	365	0	10423	18350	28773	
łódzkie	podębicki	655	148	0	3176	0	3979	5039	9018	
łódzkie	radomszczański	7533	3	0	1820	0	9356	25283	34639	
łódzkie	rawski	539	143	11	1132	2	1827	8667	10494	77,01%
łódzkie	sieradzki	4780	37	49	3537	0	8403	15745	24148	
łódzkie	skierniewicki	489	0	0	527	0	1016	7233	8249	
łódzkie	tomaszowski	2866	145	255	2552	0	5818	13802	19620	
łódzkie	wieluński	482	5	5	1432	0	1924	9435	11359	
łódzkie	wieruszowski	3566	1	4	182	0	3753	8616	12369	
łódzkie	zduńskowolski	121	167	15	1384	2	1689	7044	8733	
łódzkie	zgierski	2851	121	139	317	0	3428	17159	20587	
łódzkie	Łódź	3768	0	62	238	129	4197	37891	42088	
łódzkie	łaski	181	246	2	1276	10	1715	7796	9511	
łódzkie	łowicki	2551	37	214	557	8	3367	12092	15459	
łódzkie	łódzki wschodni	1221	296	0	766	0	2283	11939	14222	
łódzkie	łęczycki	573	31	17	2016	0	2637	5305	7942	
ogólne		61690	1518	823	27723	212	91966	307991	399957	
małopolskie	Kraków	2133	3	0	688	52	2876	55798	58674	
małopolskie	Nowy Sącz	12	0	0	19	0	31	103	134	
małopolskie	Tarnów	111	0	1	78	3	193	14696	14889	
małopolskie	bocheński	4367	0	103	175	0	4645	14365	19010	
małopolskie	brzeski	3083	48	68	1474	0	4673	11140	15813	
małopolskie	chrzanowski	2975	508	35	2502	1	6021	12009	18030	
małopolskie	dąbrowski	1355	149	61	2411	2	3978	8566	12544	
małopolskie	gorlicki	971	36	7	2667	12	3693	20565	24258	
małopolskie	krakowski	8040	531	13	552	0	9136	24348	33484	
małopolskie	limanowski	1116	66	318	1073	0	2573	3374	5947	
małopolskie	miechowski	893	2	511	744	0	2150	8656	10806	75,35%
małopolskie	myślenicki	1327	88	333	3892	0	5640	8472	14112	
małopolskie	nowosądecki	613	40	1	3961	0	4615	6945	11560	
małopolskie	nowotarski	7259	673	1162	11493	1595	22182	27401	49583	
małopolskie	olkuski	3296	139	523	2045	2	6005	14928	20933	
małopolskie	oświęcimski	2360	29	155	740	3	3287	29618	32905	
małopolskie	proszowicki	147	4	115	884	0	1150	1087	2237	
małopolskie	suski	2169	44	319	8197	0	10729	12603	23332	
małopolskie	tarnowski	2192	536	525	3554	0	6807	20814	27621	
małopolskie	tatrzański	1981	15	14	3124	0	5134	6325	11459	
małopolskie	wadowicki	758	18	435	3712	4	4927	32746	37673	
małopolskie	wielicki	506	60	173	1813	2	2554	10872	13426	

ogólne		47664	2989	4872	55798	1676	112999	345431	458430	
mazowieckie	Ostrołęka	1	0	0	5	0	6	4459	4465	72,26%
mazowieckie	Płock	15	0	0	45	7	67	9679	9746	
mazowieckie	Radom	0	7	0	4	10	21	1498	1519	
mazowieckie	Siedlce	80	0	73	1447	4	1604	3138	4742	
mazowieckie	Warszawa	1331	5	0	1620	117	3073	50520	53593	
mazowieckie	białobrzeski	533	0	208	76	0	817	7030	7847	
mazowieckie	ciechanowski	2259	9	5	2109	0	4382	11778	16160	
mazowieckie	garwoliński	1111	46	160	1936	3932	7185	9516	16701	
mazowieckie	gostyniński	619	158	18	1309	0	2104	5190	7294	
mazowieckie	grodziski	964	127	180	3213	14	4498	9186	13684	
mazowieckie	grójecki	2043	97	162	4820	0	7122	7486	14608	
mazowieckie	kozienicki	3795	2	61	1996	83	5937	9563	15500	
mazowieckie	legionowski	1688	8	133	1918	0	3747	7531	11278	
mazowieckie	lipski	2715	186	190	2495	0	5586	3779	9365	
mazowieckie	makowski	1246	88	693	1915	0	3942	6212	10154	
mazowieckie	miński	3858	71	0	3175	14	7118	12201	19319	
mazowieckie	mławski	1732	15	0	478	6	2231	13371	15602	
mazowieckie	nowodworski	59	0	42	4	0	105	8306	8411	
mazowieckie	ostrowski	2107	47	980	2029	0	5163	10590	15753	
mazowieckie	ostrołęcki	2342	36	23	2962	836	6199	13823	20022	
mazowieckie	otwocki	2931	0	0	229	38	3198	10351	13549	
mazowieckie	piaseczyński	1170	59	174	5705	157	7265	11148	18413	
mazowieckie	pruskowski	526	13	54	2945	3	3541	10814	14355	
mazowieckie	przasnyski	1350	0	5	751	2	2108	7542	9650	
mazowieckie	przysuski	2418	0	0	49	0	2467	7545	10012	
mazowieckie	pułtuski	692	50	57	815	9	1623	6927	8550	
mazowieckie	płocki	901	1480	741	602	0	3724	3904	7628	
mazowieckie	płoński	1825	319	65	1237	0	3446	8044	11490	
mazowieckie	radomski	1481	228	4	7017	12	8742	7640	16382	
mazowieckie	siedlecki	1204	8	1000	2490	0	4702	15254	19956	
mazowieckie	sierpecki	443	0	283	421	5	1152	2610	3762	
mazowieckie	sochaczewski	2359	28	317	3203	18	5925	6076	12001	
mazowieckie	sokołowski	2440	0	133	107	2	2682	15113	17795	
mazowieckie	sztybowiecki	3441	9	72	713	0	4235	7467	11702	
mazowieckie	warszawski zachodni	266	15	4	463	13	761	5324	6085	
mazowieckie	wołomiński	596	11	58	9443	76	10184	9860	20044	
mazowieckie	wyszkowski	1131	0	30	2649	0	3610	9264	13074	
mazowieckie	węgrowski	1180	0	0	190	0	1370	14121	15491	
mazowieckie	zwoleński	989	0	2	339	0	1330	3800	5130	
mazowieckie	łosicki	943	18	44	1295	2	2302	8405	10707	
mazowieckie	żuromiński	321	0	122	317	1	761	7674	8435	
mazowieckie	żyrardowski	1180	36	203	2024	0	3443	6239	9682	
ogólne		58285	3176	6296	76560	5361	149678	389978	539656	
opolskie	Opole	108	0	0	6797	0	6905	9732	16637	88,61%
opolskie	brzeski	3074	0	51	3481	0	6606	14929	21535	
opolskie	głubczycki	1	0	10	725	0	736	14760	15496	
opolskie	kluczborski	475	0	0	3814	0	4289	12127	16416	
opolskie	krapkowicki	51	0	0	39	4	94	16406	16500	
opolskie	kędzierzyńsko - kozielski	312	1	0	85	17	415	23111	23526	
opolskie	namysłowski	1924	4	164	492	0	2584	10781	13365	
opolskie	nyski	1616	1	0	1677	0	3294	29690	32984	

opolskie	oleski	359	105	64	808	0	1336	17845	19181	
opolskie	opolski	1284	46	0	142	0	1472	35045	36517	
opolskie	prudnicki	312	10	0	100	0	422	16272	16694	
opolskie	strzelecki	10	0	0	76	0	86	19066	19152	
ogólne		9526	167	289	18236	21	28239	219764	248003	
podkarpackie	Krosno	449	0	0	262	0	711	4071	4782	
podkarpackie	Przemyśl	54	0	0	448	34	536	6484	7020	
podkarpackie	Rzeszów	1667	0	0	630	2	2299	2958	5257	
podkarpackie	Tarnobrzeg	563	0	21	1133	0	1717	2779	4496	
podkarpackie	bieszczadzki	101	0	6	34	0	141	10789	10930	
podkarpackie	brzozowski	1266	0	30	4651	0	5947	14709	20656	
podkarpackie	dębicki	3206	0	479	4423	9	8117	11994	20111	
podkarpackie	jarosławski	2061	0	20	3697	15	5793	22530	28323	
podkarpackie	jasielski	1911	0	7	911	0	2829	16548	19377	
podkarpackie	kolbuszowski	734	0	147	2543	1	3425	7770	11195	
podkarpackie	krośnieński	2563	0	0	1114	0	3677	22683	26360	
podkarpackie	leski	5	0	0	330	0	335	11135	11470	
podkarpackie	łężycki	587	0	6	1859	42	2494	13993	16487	76,65%
podkarpackie	lubaczowski	186	0	0	432	0	618	24858	25476	
podkarpackie	mielecki	2512	4	0	8523	0	11039	16547	27586	
podkarpackie	niżański	2037	0	46	2946	0	5029	8669	13698	
podkarpackie	przemyski	886	0	12	5	0	903	11643	12546	
podkarpackie	przeworski	813	0	23	4411	0	5247	13991	19238	
podkarpackie	Ropczycko - sędziszowski	3611	0	93	4511	0	8215	5948	14163	
podkarpackie	rzeszowski	1934	0	47	6778	9	8768	27872	36640	
podkarpackie	sanocki	662	0	0	63	1	726	23708	24434	
podkarpackie	stałowowlowski	1126	0	11	2599	1	3737	12749	16486	
podkarpackie	strzyżowski	822	9	5	1855	8	2699	8062	10761	
podkarpackie	tarnobrzegi	2883	1	128	3803	0	6815	7840	14655	
podkarpackie	łańcucki	886	0	24	3753	0	4663	6326	10989	
ogólne		33525	14	1105	61714	122	96480	316656	413136	
podlaskie	Białystok	342	0	2	102	2	448	11803	12251	
podlaskie	Suwałki	42	26	0	138	0	206	4286	4492	
podlaskie	augustowski	2100	0	0	1767	0	3867	12426	16293	
podlaskie	białostocki	12825	0	35	3148	0	16008	37272	53280	
podlaskie	bielski	1099	0	462	5215	0	6776	12060	18836	
podlaskie	hajnowski	153	2	33	2179	0	2367	6686	9053	
podlaskie	kolneński	360	0	0	250	0	610	9465	10075	
podlaskie	moniecki	127	140	116	145	0	528	11063	11591	
podlaskie	sejneński	1244	6	5	1137	0	2392	6921	9313	79,95%
podlaskie	siemiatycki	2864	1	2	54	0	2921	1127	4048	
podlaskie	sokólski	2734	0	2	4857	0	7593	18562	26155	
podlaskie	suwalski	834	0	97	2041	0	2972	12266	15238	
podlaskie	wysokomazowiecki	730	0	0	454	287	1471	14378	15849	
podlaskie	zambrowski	26	0	0	71	0	97	8835	8932	
podlaskie	łomża	43	0	1	18	17	79	3858	3937	
podlaskie	tomżyński	188	0	0	169	0	357	12451	12808	
podlaskie	grajewski	0	0	0	0	0	0	10674	10674	
ogólne		25711	175	755	21745	306	48692	194133	242825	
pomorskie	Gdańsk	0	0	0	3	4	7	41403	41410	
pomorskie	Gdynia	57	0	0	31	6	94	18011	18105	95,50%
pomorskie	Sopot	58	0	0	95	14	167	5284	5451	

pomorskie	Stupsk	11	0	1	21	0	33	10059	10092		
pomorskie	bytowski	2297	0	7	963	0	3267	24918	28185		
pomorskie	chojnicki	373	0	0	77	0	450	12201	12651		
pomorskie	człuchowski	136	0	1	321	0	458	18939	19397		
pomorskie	gdański	1141	0	24	297	0	1462	16974	18436		
pomorskie	kartuski	1896	0	1	139	0	2036	13712	15748		
pomorskie	kościerski	626	0	0	115	0	741	15398	16139		
pomorskie	kwidzyński	1067	0	0	1311	0	2378	17154	19532		
pomorskie	łęborski	1	1	0	48	0	50	11133	11183		
pomorskie	malborski	87	0	0	64	0	151	11017	11168		
pomorskie	nowodworski	5	0	0	182	0	187	9390	9577		
pomorskie	pucki	1336	0	1	53	8	1398	18192	19590		
pomorskie	starogardzki	1776	11	2	102	0	1891	18005	19896		
pomorskie	sztumski	53	0	0	108	3	164	12862	13026		
pomorskie	ślupski	977	0	0	93	0	1070	34291	35361		
pomorskie	tczewski	371	1	2	12	1	387	13138	13525		
pomorskie	wejherowski	67	0	0	81	27	175	29525	29700		
ogólne		12335	13	39	4116	63	16566	351606	368172	57,58%	
świętokrzyskie	Kielce	2604	94	40	139	0	2877	9721	12598		
świętokrzyskie	buski	2131	9	0	1461	0	3601	8715	12316		
świętokrzyskie	jędrzejowski	9162	13	76	1883	0	11134	6304	17438		
świętokrzyskie	kazimierski	1798	330	0	2261	0	4389	2018	6407		
świętokrzyskie	kielecki	9252	108	279	6010	0	15649	24862	40511		
świętokrzyskie	konecki	10791	52	546	2567	0	13956	15425	29381		
świętokrzyskie	opatowski	7112	34	0	405	0	7551	8727	16278		
świętokrzyskie	ostrowiecki	4865	66	7	904	0	5842	14876	20718		
świętokrzyskie	pińczowski	3302	40	3	113	0	3458	6155	9613		
świętokrzyskie	sandomierski	2648	7	4	4578	5	7242	3498	10740		
świętokrzyskie	skarżyski	1423	0	13	159	3	1598	8320	9918		
świętokrzyskie	starachowicki	1620	73	0	728	0	2421	7865	10286		
świętokrzyskie	staszowski	4572	73	8	3321	0	7974	6007	13981		
świętokrzyskie	włoszczowski	4767	91	301	3004	0	8163	7598	15761		
ogólne		66047	990	1277	27533	8	95855	130091	225946		83,64%
śląskie	Bielsko Biala	183	0	16	105	0	304	20961	21265		
śląskie	Bytom	186	0	0	1	0	187	26808	26995		
śląskie	Chorzów	1	0	0	39	0	40	11382	11422		
śląskie	Częstochowa	951	0	293	1820	49	3113	17049	20162		
śląskie	Dąbrowa Górnicza	2785	0	0	101	0	2886	19180	22066		
śląskie	Gliwice	32	0	0	11	32	75	21196	21271		
śląskie	Jastrzębie Zdrój	4	2	1	3	0	10	8930	8940		
śląskie	Jaworzno	419	0	0	1895	10	2324	16350	18674		
śląskie	Katowice	897	0	3	10	133	1043	46679	47722		
śląskie	Mysłowice	1044	0	0	24	32	1100	13716	14816		
śląskie	Piekary Śląskie	11	0	0	1	0	12	6905	6917		
śląskie	Ruda Śląska	22	0	0	2	1	25	9372	9397		
śląskie	Rybnik	307	0	0	51	1	359	19467	19826		
śląskie	Siemianowice Śląskie	22	0	0	3	0	25	8355	8380		
śląskie	Sosnowiec	2545	0	0	64	69	2678	25083	27761		
śląskie	Tychy	103	0	0	10	0	113	10925	11038		
śląskie	bielski	5453	0	15	1340	4	6812	16512	23324		
śląskie	bieruńsko_lędziński	491	691	32	468	0	1682	6281	7963		
śląskie	będziński	10263	0	609	3950	46	14868	23751	38619		

śląskie	cieszyński	2970	1	0	1767	9	4747	29107	33854	
śląskie	częstochowski	13295	24	310	3461	0	17090	39372	56462	
śląskie	gilwicki	4262	0	1	379	0	4642	26737	31379	
śląskie	kłobucki	3772	0	0	190	0	3962	11107	15089	
śląskie	lubliniecki	2293	1	36	140	0	2470	12338	14808	
śląskie	mikołowski	4650	0	0	33	13	4696	10257	14953	
śląskie	myszkowski	1370	0	0	24	0	1394	13323	14717	
śląskie	pszczyński	744	0	85	145	0	974	21794	22768	
śląskie	raciborski	20	0	0	21	10	51	25630	25681	
śląskie	rybnicki	991	0	5	21	0	1017	10979	11996	
śląskie	tarnogórski	3436	3	7	221	0	3667	28778	32445	
śląskie	wodzisławski	7609	0	25	3577	7	11218	20093	31311	
śląskie	zawierciański	17904	1	45	1769	34	19753	19156	38909	
śląskie	Świętochłowice	7	0	0	17	5	29	6480	6509	
śląskie	Zabrze	0	0	0	0	0	0	34031	34031	
śląskie	Żory	76	0	2	0	0	78	5259	5337	
śląskie	żywiecki	3676	1	1387	10351	0	15415	15614	31029	
ogólne		92794	724	2872	32014	455	128859	658957	787816	
warmińsko-mazurskie	Olsztyn	1	0	0	0	0	1	9801	9802	
warmińsko-mazurskie	bartoszycki	157	0	0	0	0	157	19486	19643	
warmińsko-mazurskie	braniewski	11	1	0	20	0	32	18473	18505	
warmińsko-mazurskie	działdowski	344	1	0	13	1	359	13720	14079	
warmińsko-mazurskie	elbląski	314	0	0	35	0	349	25479	25828	
warmińsko-mazurskie	ełcki	10	0	0	0	0	10	16795	16805	
warmińsko-mazurskie	giżycki	2	0	0	0	0	2	14819	14821	
warmińsko-mazurskie	goldapski	8	0	0	12	0	20	10140	10160	
warmińsko-mazurskie	iławski	40	0	0	1	0	41	17166	17207	
warmińsko-mazurskie	kętrzyński	15	0	0	0	0	15	18086	18101	
warmińsko-mazurskie	lidzbarski	21	0	0	114	0	135	14548	14683	99,21%
warmińsko-mazurskie	mragowski	41	0	0	0	0	41	13949	13990	
warmińsko-mazurskie	nidzicki	6	0	0	12	0	18	12173	12191	
warmińsko-mazurskie	nowomiejski	131	0	0	6	0	137	8687	8824	
warmińsko-mazurskie	olecki	545	0	0	0	0	545	12538	13083	
warmińsko-mazurskie	olsztyński	471	0	0	22	1	494	45155	45649	
warmińsko-mazurskie	ostródzki	110	0	0	39	0	149	28723	28872	
warmińsko-mazurskie	piski	16	0	0	22	0	38	19573	19611	
warmińsko-mazurskie	szczycieński	39	0	0	71	0	110	24921	25031	
warmińsko-mazurskie	węgorzewski	222	0	0	38	0	260	9146	9406	
warmińsko-mazurskie	Elbląg	0	0	0	0	0	0	12626	12626	
ogólne		2504	2	0	405	2	2913	366004	368917	
wielkopolskie	Kalisz	118	0	0	2	0	120	4459	4579	
wielkopolskie	Konin	516	0	13	1	3	533	10880	11413	
wielkopolskie	Leszno	20	0	33	10	0	63	7681	7744	
wielkopolskie	Poznań	7896	0	2	17594	9	25501	21193	46694	80,28%
wielkopolskie	chodzieski	1330	0	0	383	0	1713	10434	12147	
wielkopolskie	czarnkowsko-trzcianecki	1054	0	0	840	0	1894	27502	29396	
wielkopolskie	gnieźniński	1130	0	166	973	0	2269	14128	16397	

wielkopolskie	gostyński	297	0	0	50	0	347	14044	14391
wielkopolskie	grodziski	1518	0	38	2707	4	4267	6658	10925
wielkopolskie	jarociński	3890	0	4	183	0	4077	6065	10142
wielkopolskie	kalliski	4069	0	3	1090	1	5163	10378	15541
wielkopolskie	kolski	180	0	0	80	23	283	9381	9664
wielkopolskie	koniński	4480	0	0	373	0	4853	22310	27163
wielkopolskie	kościański	5150	0	134	2389	0	7673	7898	15571
wielkopolskie	krotoszyński	945	0	0	915	0	1860	10870	12730
wielkopolskie	kępiński	4188	0	5	324	0	4517	7523	12040
wielkopolskie	leszczyński	845	0	1	53	0	899	15413	16312
wielkopolskie	międzychodzki	975	0	0	331	0	1306	10643	11949
wielkopolskie	nowotomyski	883	0	18	1744	0	2645	14698	17343
wielkopolskie	obornicki	706	0	0	1701	0	2407	8842	11249
wielkopolskie	ostrowski	1079	0	1	1908	2	2990	12958	15948
wielkopolskie	ostrzeszowski	3768	0	0	16	0	3784	9226	13010
wielkopolskie	piłski	2529	0	0	2468	0	4997	20366	25363
wielkopolskie	pleszewski	1537	0	313	1020	4	2874	4745	7619
wielkopolskie	poznański	3455	0	34	261	0	3750	42199	45949
wielkopolskie	rawicki	471	0	0	169	1	641	14573	15214
wielkopolskie	szamotulski	2851	0	2	257	0	3110	16724	19834
wielkopolskie	ślupecki	2946	0	0	422	0	3368	12315	15683
wielkopolskie	turecki	2621	0	158	1763	3	4545	12681	17226
wielkopolskie	wolsztyński	928	0	1	174	0	1103	10571	11674
wielkopolskie	wrzesiński	1429	0	1	695	0	2125	11594	13719
wielkopolskie	wągrowiecki	605	0	4	789	0	1398	13964	15362
wielkopolskie	złotowski	1073	0	0	1982	1	3056	19010	22066
wielkopolskie	średzki	844	0	3	61	0	908	10014	10922
wielkopolskie	śremski	1299	0	0	641	0	1940	7879	9819
ogólne		67625	0	934	44369	51	112979	459819	572798
zachodnio-pomorskie	Koszalin	4	0	0	0	0	4	10031	10035
zachodnio-pomorskie	Szczecin	107	0	0	10	0	117	29821	29938
zachodnio-pomorskie	białogardzki	393	0	0	1752	0	2145	12536	14681
zachodnio-pomorskie	choszczeński	308	0	0	823	0	1131	15986	17117
zachodnio-pomorskie	drawski	516	0	0	268	0	784	20896	21680
zachodnio-pomorskie	goleniowski	3641	0	374	541	0	4556	22160	26716
zachodnio-pomorskie	gryficki	117	55	14	1064	0	1250	20619	21869
zachodnio-pomorskie	gryfiński	4176	2	4	10	0	4192	26892	31084
zachodnio-pomorskie	kamieński	105	0	0	15	0	120	19657	19777
zachodnio-pomorskie	koszaliński	530	0	0	372	0	902	20412	21314
zachodnio-pomorskie	kołobrzeski	18	0	0	8	0	26	13425	13451
zachodnio-pomorskie	myśliborski	4125	1	354	2460	0	6940	14392	21332
zachodnio-pomorskie	policki	6	0	0	24	0	30	8732	8762
zachodnio-pomorskie	pyrzycki	412	0	0	43	0	455	8115	8570
zachodnio-pomorskie	stargardzki	506	2	7	176	0	691	21508	22199
zachodnio-pomorskie	szczecinecki	13	0	0	3	0	16	23733	23749
zachodnio-pomorskie	slawieński	2053	2	167	179	0	2401	13933	16334
zachodnio-pomorskie	walecki	1267	1	0	10	0	1278	18289	19567
zachodnio-pomorskie	łobeski	3820	0	0	88	0	3908	12928	16836

91,81%

zachodnio-pomorskie	Świnoujście	0	0	0	0	0	0	7406	7406	
zachodnio-pomorskie	świdwiński	493	1	5	316	0	815	14572	15387	
ogólne		22610	64	925	8162	0	31761	356043	387804	
ogółem		640217	12779	23622	470262	8460	1155340	5527999	6683339	82,71%
liczba działek (wszystkich)		3041944	59778	191819	3378303	11495	6683339			